

Maruzatım Var
İletişim Yayınları'ndan...

gazete duvar
kitaP.

SAYI: 87 YIL: 2

Behçet Çelik:
Girdaplar, bellek ve yazı

9

Behçet Çelik: Şimdiyi anlamak için geçmişi deşmek, sorgulamak, didiklemek lazım

Doğuş Sarpkaya

19

Dünyanın Uğultusu'nda savaş, işsizlik ve yalnızlık

Dila Taşçı

23

Susmama arzusu: Bir Kadını Öldürmeye Nereden Başlamalı?

Büşra Bakan

27

Bir kedi... Bir devrimci... Bir hayat...

Sadık Güleç

31

Varamayan nereye varmak istemektedir?

Arif Mutlu

38

Meral Saklıyan: Ölüm ve gülmek birbirine dayanarak var olur

Soner Sert

Sayı: 87 | Aralık 2019

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,****San. ve Tic. A.Ş. adına**

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Katkıda BulunanlarOkan Çil, Doğu Sarpkaya, Dila Taşçı,
Büşra Bakan, Sadık Güleç, Arif Mutlu,
Soner Sert**Yönetim Yeri:**

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Bu sayımızda kapağımıza Türkçe edebiyatın önemli isimlerinden Behçet Çelik'i taşıdık. Çelik'in son kitabı Belleğin Girdapları İletişim Yayınları tarafından yayımlandı.

Okan Çil, Belleğin Girdapları'ndan yola çıkarak Çelik'in edebiyatına baktı. Doğu Sarpkaya, öyküleriyle birçok ödüle layık görülen Behçet Çelik ile günümüz edebiyatını, eleştirinin mevcut konumunu ve yazarlığını konuştu.

Dila Taşçı, Çelik'in geçmiş yıllarda yayınlanan romanı Dünyanın Uğultusu'nu inceledi. Hatice Meryem'in her gün televizyonda, sosyal medyada duyarak, görerek, kimimizin kanıksadığı kadın cinayetlerinin ardına düştüğü kitabı "Bir Kadını Öldürmeye Nereden Başlamalı?" okurla buluştu. Hikâyelerinin odağına erkekleri koyan Meryem sorunun toplumun yarattığı erkeklik sorunu olduğunu gözler önüne sermeye çalışıyor. Büşra Bakan'ın kaleminden...

Barış Soydan'ın öykü kitabı 'Kediler ve Erkekler' okurla buluştu. On bir öykünün yer aldığı kitap, kedilerin erkeklerin yaşamını nasıl etkilediği ve yaşamlarına değdiği insanların hikayelerini anlatıyor. Sadık Güleç yazdı.

Meral Saklıyan'ın kaleminden "Uzağa Gidemem" Everest Yayınları tarafından yayımlandı. Soner Sert, Saklıyan ile hekimlikten yazarlığa geçişini, öykülerindeki diyalogları, mekanları ve kadın anlatıcıları konuştu.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar.

Anıl Mert Özsoy

Yabancıya kaçan yabancı

Behçet Çelik'in romanı "Belleğin Girdapları" İletişim Yayıncılık tarafından yayımlandı. Çelik, bir adamın zihninin derinlerine inerek, katman katman onu keşfediyor. Romanın ilerleyen sayfalarında, yabancılaşma ve yalnızlık hissi şişmanlayarak her yeri etkisi altına alıyor.

Okan Çil

Şehir hayatının dolaylı bir getirisi olarak kabul edilen yalnızlık hissine dair düzinelerce yazı yazıldı. Onca koşuşturma, hayhuy içinde üzerimize çöreklenen yalnızlık, sadece bir şehir hastalığı olarak görülemeyecek denli kuvvetli bir hisken, bunun, şehirde daha çok alıcı bulduğu yönünde yaygın bir kanı mevcut. Hâlbuki bırakalım şehri, kasabayı, Allah'ın bile evreni yalnızlıktan yarattığını söylesek, abes kaçmaz.

Behçet Çelik'in Belleğin Girdapları isimli romanı, bu yalnızlık hissiyle mücadele etmeye çalışan, hayata ve kendine yabancılaşmış bir karakterin hikâyesiyle karşımıza çıkıyor. İçine düştüğü buhranda debelenirken nefes almakta zorlanan ve bu uğurda bütün düzenini altüst eden, etkin bir karakterin. Evet, ona karakter diyoruz çünkü ne karakterin ne de olayın yaşandığı şehrin bir ismi var. Hatta net bir zaman da belirtilmiş değil. Okuduklarımızdan bir çıkarım yapabiliyoruz, o kadar. Çelik'in bilinçli olarak tercih ettiği bu tavır, bize başka bir şey söylüyor aslında. Şehri ya da X kişisini değil, yaşanan duyguyu öne çıkarmaya çalışıyor ve bu sayede geniş ölçekli bir özdeşleşmeye kapı aralıyor sanki.

Karakterse yazarın aksine, ilişki kurduğu mekanlara isim verme alışkanlığına sahip. Yaşadığı gecekonduya "Serpmetepe" pazarları müdavimi olduğu mekana "Olmayan Şeyler Kafesi" diyor ve bu sayede yabancılaşma hissinden kaçarak, mekanları kendinin kılıyor.

ŞİRİN Mİ ŞİRİN GECEKONDU EVLERİ

Ben anlatıcının ağzından okuduğumuz roman, bir adamın süregiden hayatını bırakıp şehrin dışındaki bir gecekondu semtine taşınmasının ardından başlıyor. Yaşını başını almış, metin yazarlığı

“

...Karakterse yazarın aksine, ilişki kurduğu mekanlara isim verme alışkanlığına sahip. Yaşadığı gecekonduya "Serpmetepe" pazarları müdavimi olduğu mekana "Olmayan Şeyler Kafesi" diyor ve bu sayede yabancılaşma hissinden kaçarak, mekanları kendinin kılıyor.

“

Kitabın başında bir kurtuluş olarak görünen uzaklık, semtle girilen her ilişkide yara alarak yoluna devam ederken, beyaz yakalının ötelenişi artıyor. Bazen kırtasiyecinin bakışlarıyla, bazen terörist yaftasıyla, bazen de üst komşusuyla ve kahvedekilerle yaptığı sohbetlerde aynı şeyi görüyoruz. Yani değişen şey sadece mekân ve insanlar oluyor; maruz kalınan kendini eğip bükme hâliyse devam ediyor. Karakter de buna isyan eder gibi yapay samimiyetle

yapan beyaz yakalının biri bu. Görünen o ki iyi bir maaşı, samimiyetsiz de olsa arkadaşları ve başarısızlık içinde çırpınan bir ilişkisi var.

Karakter günün birinde tüm bunlara sırt çeviriyor. Şehrin göbeğinde maruz kaldığı türlü yapmacıklıktan, iktidar mücadelesinden ve buna ayak uydurmak için şekilden şekle girmelerden bunalarak, pek kimseye haber vermeden kaçıyor. Kaçıp gecekonduya yerleşiyor. Ancak kaçma nedeni kitapta o kadar çok tekrarlanıyor ki okur da karakter gibi sürekli ikna edilmeye muhtaç kalıyor sanki.

Karakterin gecekonduya taşınması önemli bir gösterge. Bu durum, tası tarağı toplayıp sahil kasabasına yerleşme klişesinin ötesinde bir arada kalma hissi yaratıyor. Nihayetinde orası da şehrin içinde ama aynı zamanda epey dışında. Tıpkı sakinleri gibi. Hem uzaklık hem de kültürel olarak merkezle yaşanan bu fark, gelip karakterin bileşenlerinden biri olup çıkıyor.

Biz de karakterin gözünden var olan farklılığı yakalamaya çalışıyoruz. Ne var ki romanın ilerleyen sayfalarında, yabancılaşma ve yalnızlık hissi şişmanlayarak her yeri etkisi altına alıyor. Kitabın başında bir kurtuluş olarak görünen uzaklık, semtle girilen her ilişkide yara alarak yoluna devam ederken, beyaz yakalının ötelenişi artıyor. Bazen kırtasiyecinin bakışlarıyla, bazen terörist yaftasıyla, bazen de üst komşusuyla ve kahvedekilerle yaptığı sohbetlerde aynı şeyi görüyoruz. Yani değişen şey sadece mekân ve insanlar oluyor; maruz kalınan kendini eğip bükme hâliyse devam ediyor. Karakter de buna isyan eder gibi yapay samimiyetler içine giriyor, beceremeyince kendini yiyip bitiriyor, sonra da semtttekileri karşısına alarak, sizin için az mücadele etmedik, diyor içinden. Diyor ama kendisi bile inanmıyor.

Bu noktadan bakınca, Çelik'in karamsar yanına biraz

“

Geçmişle yüzleşmek, onu hafızanın karmaşıklığından çıkarıp yazıya dökmek gibi bir hevese kapılan karakter, aksi gibi hiçbir şey yazamıyor. Hatırladığı belli başlı parçalarla nostaljik bir özlem içerisinde kalıyor ya da sadece özlediği şeyleri hatırlıyor, bilemiyoruz. Bildiğimiz şey, bu uğraşın nefes almak kadar yaşama içkin olduğu.

daha yaklaşıyoruz. Tıpkı Sartre'ın “Cehennem başkalarıdır” sözündeki gibi, insanın olduğu her yerde benzer ilişki biçimlerinin açığa çıktığını görüyoruz.

ŞİMDİKİ GEÇMİŞ

Karakterle beraber tüm bu uyum sorunu esnasında sürekli geçmişe dönüp duruyoruz. Eski aşklarını, arkadaşlıklarını ve özellikle bir dostunu takip ediyoruz. Öyle ki, geçmiş de bir karakter olup çıkıyor sanki.

“Neden yaşandığı gibi hatırlamak gereksin? İnsana sadece hatırlama zevki kaldığı günler gelmişse, gelmekteyse, eli kulağındaysa, ne sakıncası var üzerlerine ışıltı, görkem, belki gölge, biraz heyecan katmanın? Yazamıyor olmam gerçeğe sadakatimden mi yoksa? Yeniden yapılandırsam yaşantıları, aslına uygun renovasyonu mümkün mü hatıraların?”

Geçmişle yüzleşmek, onu hafızanın karmaşıklığından çıkarıp yazıya dökmek gibi bir hevese kapılan karakter, aksi gibi hiçbir şey yazamıyor. Hatırladığı belli başlı parçalarla nostaljik bir özlem içerisinde kalıyor ya da sadece özlediği şeyleri hatırlıyor, bilemiyoruz. Bildiğimiz şey, bu uğraşın nefes almak kadar yaşama içkin olduğu.

Kitabın özellikle bu noktalara ağırlık verdiği bölümlerindeyse, yer yer bir deneme kokusu almaya başlıyoruz. Yazmak üzerine, geçmiş üzerine konuşan ben anlatıcı, kendi dünyasına yabancılaşırken, biz de kurmacanın evrenine yabancılaşıyoruz sanki.

Diğer taraftan kitapta öyle aman aman olaylar, gizemli gerçekler, şaşırtıcı finaller yok. Dahası, Çelik'in böyle bir derdi yok. O, anları, durumları ve

sıkışmışlıkları öne çıkarmaya çalışıyor. Hâl böyle olunca, çelişkiler gelip gelip durumlar üzerine toplanmaya başlıyor ve küçük bir detay bile bize çok farklı şeyler söyleyebiliyor.

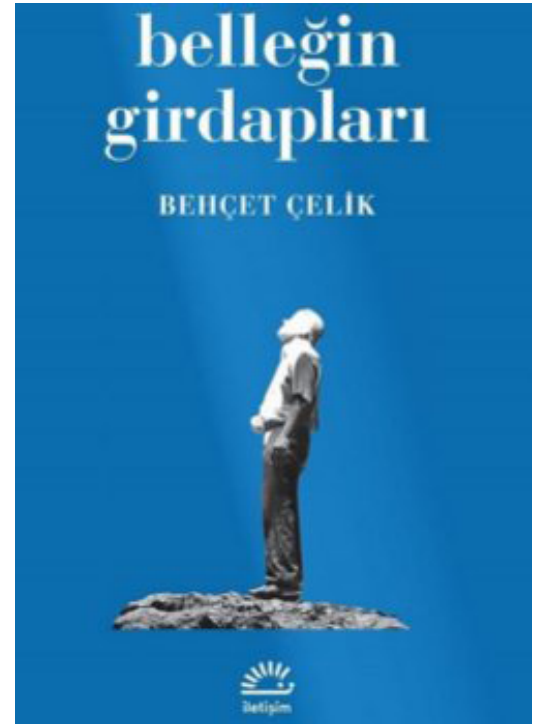
Şehirle gecekondunun aynılaşmaya başladığı yerdeyse, geçmişin imbiğinden damlayan parçalarla beraber şöyle düşünmeye başlıyoruz: Bu karakter aslında kendinden kaçmaya çalışıyor. Beceremeyince de paranoyaları iyice açığa çıkıyor, böylelikle gerçeklikle kurduğu ilişkisi zedelenmeye başlıyor.

OĞUZCUĞUM ATAY

Romanı okurken belleğimizin girdaplarında bir tanıdıkla karşılaşıyor ve Oğuz Atay'ı, özellikle Tehlikeli Oyunlar'ını hatırlıyoruz. Ben anlatıcı da Hikmet Benol gibi bir yabancılaşma hâli içinde ve daha az parayla geçinebilmek adına gecekonduya (Buraya gecekonduydu deyip durma. Gecekonduydu muhitine yakın, iki katlı ahşap bir evde oturuyoruz. Elektrikimiz, suyumuz da var.) taşınıyor. Üst katında emekli bir albay olmasa da yaşlı bir adamla ailesi oturuyor. Geçmişlerindeki kadınlar ve izi bir türlü bulunamayan, hatıralarda yaşanan eski bir dost mevcut durumda. İkisi de geçmişinden kurtulamıyor, oyunlar oynamayı seviyor ve gerçeklikle kurdukları bağlar giderek zayıflıyor.

Diğer bir deyişle; ben anlatıcınının geçmişe yönelik hatıralarında olduğu gibi, biz de Oğuz Atay'ı hatırlayıveriyoruz.

Behçet Çelik'in Belleğin Girdapları, yabancılaşan insanın varoluş mücadelesinin iyi bir örneği. Yalnızlıktan kaçmanın, insanı daha da yalnızlaştırdığını, yabancılaşma hâlinin hiç bitmeyeceğini ve hayatın döngüsünden kaçmanın pek mümkün olmadığını anlatıyor.

Belleğin Girdapları, Behçet Çelik, 266 syf., İletişim Yayıncılık, 2019.

Behçet Çelik: Şimdiyi anlamak için geçmişi deşmek, sorgulamak, didiklemek lazım

Behçet Çelik'in kaleme aldığı son romanı Belleğin Girdapları, İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Çelik, "Şimdiyi anlamak için geçmişi deşmek, sorgulamak, didiklemek lazım" dedi.

Doğuş Sarpkaya

Edebiyatımızın üretken yazarlarından Behçet Çelik'in son romanı Belleğin Girdapları İletişim Yayınları etiketiyle yayımlandı. Hatırladıklarıyla yaşamaya, geçmişle baş etmeye çalışan isimsiz anlatıcının izini takip eden, çağın hızına karşı kavramları, durumları ve deneyimleri uzun uzun ve incelikle deşen ve okuru diyaloga davet ederek kendiyi hesaplaşmaya çağıran bir roman Belleğin Girdapları.

Behçet Çelik ile son romanını ve günümüz edebiyat dünyasını konuştuk.

Belleğin Girdapları çok fazla soruyu çağıran bir kitap. Ama ben öncelikle isimsiz anlatıcı konusunu sormak istiyorum. Son dönemde çok fazla karşılaşıyoruz isimsiz anlatıcılarla. Biraz da öznenin ölümü ile ilgili mi bu durum? Neden anlatıcının ve ana karakterinin bir ismi yok?

Roman birinci tekil anlatıcının ağzından anlatıldığı için anlatıcı-kahramanın adını belirtme gereği doğmadı. Belki bir-iki yerde isim geçirebilirdim, orada da "Bana ismimle seslendi," "İsmime 'Bey' ekledi," dedirttim. Bir isme ihtiyacı yoktu bu kişinin. Ona seslenecek kimse olmayacağını umarak gitmişti. Onu tanıyanların ("ismini bilenlerin") arasında olmayacaktı, gittiği yerde de ilişkileri minimumda tutmaya kararlıydı. Nitekim orada iletişim kurduğu yegâne adamı da ismiyle anmaz roman boyunca, "Kırtasiyeci" deyip durur. İsmi bildiği ve haliyle ismini bilenlerin –tanıdıklarının, benzerlerinin– yanındaki kendi hallerinden de hiç hoşnut değildir. Kaçtığı biraz da oradaki kendisidir; bundan yola çıkıp isim metaforunu sürdürerek bir ismi olmaktan kaçtığı söylenebilir mi? Bilemiyorum. Bir ismi olmamasını istemek, isimsizleşmek, bir anlamda anonimleşmek arzusu anlamına gelir, oysa bu adam için böyle bir dert, beklenti ya da arzu da yok. En azından giderken! Kendi geç-

“

Roman birinci tekil anlatıcının ağzından anlatıldığı için anlatıcı-kahramanın adını belirtme gereği doğmadı. Belki bir-iki yerde isim geçirebilirdim, orada da "Bana ismimle seslendi," "İsmime 'Bey' ekledi," dedirttim. Bir isme ihtiyacı yoktu bu kişinin. Ona seslenecek kimse olmayacağını umarak gitmişti.

“

Romanın anlatıcısı gerçek benliğini paranteze alıp az çok sahte, öyle demesek de eksik bir benlikle idare edeceğini düşünüyor, uzun süre ediyor da. İlk soruna dönersek, belki de özne en ölümcül yarayı orada alıyor! Hatta kendisindeki bu duruma ilişkin farkındalık işine de yarıyor, “başarılı” oluyor, para kazanıyor. Ne ki insana kendisinin bir gölgesi olarak yaşamanın, bununla idare etmenin yetmeyeceği kavşaklar da var hayatta.

mişinin üzerine kapanmak istiyor sadece, şimdiden ve gelecekte bir beklentisi olmadığı için bir şeyler kurmaya ya da bozmaya, diyelim isminden kurtulmaya ve anonim biri olmaya gitmiş değil.

“Öznenin ölümü” bahsi pek aklımdan geçmedi doğrusu. Kaldı ki öznenin ölümünden söz edeceksek romanın anlatıcı-kahramanı için bunun yakın zamanda değil, çok önce ve ağır ağır gerçekleştiğini düşünebiliriz.

“Her şeyin gölgesiyle yetiniyordum; en başta kendimin” (s.51) diyor anlatıcı kitabın başı sayılabilecek bir sayfasında. İlerleyen sayfalarda da bu tespiti güçlendiriyor: “Zamanın ruhuna uygundum. Nesnelere kendilerinin değil görüntülerinin, kopyalarının, sonradan çoğaltılmış sahtelerinin dolaşıma girdiği, giderek asıllarının yerini almaya başladığı zamanlardı.” Açıkçası hepimizin kimi zaman hissettiği ama bir şekilde üstünü örttüğümüz bir durum olduğunu düşündüm bunun. Gerçek ile ilişkinin göreceleşmesi mi gölgeyle yetinmemize neden oluyor sence?

Sanırım burada karşılıklı bir durum var. Biz, bilincimiz, hayatımız... bunlar da dünyaya hâkim eğilimlerden, zamanın ruhundan bağımsız değil. Metalar dünyasında gölgeler, yansımalar, türev olgular asılların yerine geçerken bizim de kendi gölgemizin öne çıkması çok mantıklı değil mi? Romanın anlatıcısı gerçek benliğini paranteze alıp az çok sahte, öyle demesek de eksik bir benlikle idare edeceğini düşünüyor, uzun süre ediyor da. İlk soruna dönersek, belki de özne en ölümcül yarayı orada alıyor! Hatta kendisindeki bu duruma ilişkin farkındalık işine de yarıyor, “başarılı” oluyor, para kazanıyor. Ne ki insana kendisinin bir gölgesi olarak yaşamanın, bununla idare etmenin yetmeyeceği kavşaklar da var hayatta. Ro-

man, bu kavşakların sonuncusunda başlıyor zaten.

Belleğin Girdapları adından da anlaşılacağı gibi hafızayı, unutmayı, unutamamayı, travmaları, travmalarla baş etme yöntemlerini, bilinçli unutmayı ve görmezden gelmeyi dert edinen bir roman. Şu an son bir haftanın dökümünü yapacak olsak belki onlarca felaket haberinden bahsedebiliriz. Adorno'nun dediği gibi, "şiir yazmanın" barbarlık olduğunu düşünmek için çok fazla neden var. Oysa hiçbir şey olmamış gibi akıp gidiyor yaşam. Unutmanın "iyileştirici" gücü her şeyi kişisel ve toplumsal hafızadan silmek için işliyor. Çağımızın en büyük sorunlarından biri olarak görebilir miyiz bu hafızasızlığı?

Romanın anlatıcı-kahramanının meselesi hatırlayamamaktan öte nasıl hatırladığı sorusuna kendisini tatmin edecek yanıt bulamaması. Hatırlama eylemini handiyse bir zamanda yolculuk imkânı olarak düşünüyor, o anda yeniden orada olamasa da o anda hissettiklerini yeniden hissedebilmek istiyor. Duygusal bir zaman yolculuğu belki! Gelgelelim hatırlamaya kalkıştığında hatırlamak istediği ânı, o ânı hatırladığı başka zamanları, bu başka zamanlardaki ruh hallerini dışlayarak hatırlamadığını görüyor. Aradan geçen zaman öyle ya da böyle hatıralara sınıyor, etkiliyor, belki de değiştirip dönüştürüyor. Hatırladıklarının ne kadar sahih olduğunu kestirememekten mustarip.

Hafızasızlıkla ilgili şöyle bir sorun var. İnsanların geçmişlerini hepten yok sayarak şimdiye tapınmalarında adamın canını sıkıyan bir şeyler var. Şimdiki zamanı öne çıkaranların şu tezini yabana atmamak gerekir. Geçmiş geçmişte kaldı, değiştirme şansımız yok; gelecek gelmedi henüz, gelip gelmeyeceği meçhul, öyleyse elimizde sadece şimdiki zaman var, yaşasın şimdiki zaman! İyi de bu şimdi gökten böyle inmedi ki. Şimdiye bizi getiren bir geçmiş var, bugünü var eden bir dün var, şimdiiyi

anlamak için geçmişi deşmek, sorgulamak, didiklemek lazım. Gölgemizle yetinmemeye azmetmişsek buna ihtiyacımız var. En azından adamımız kendi hayatıyla ilgili olarak bunu yapmaya gönüllü – kafasından bir türlü atamadığı bunun ne kadar mümkün olacağına dair sorulara rağmen. Sadece hatırlamaktan kaçınmayı değil, nasıl hatırladığımızı da sorun ediyor.

‘KUŞAĞIMININ HİKAYELERİNİN PEŞİNDEYİM’

Öteki romanların Dünyanın Uğultusu ve Soluk Bir An’da da orta yaşlı, orta sınıftan insanları konu edinmiştin. Bu yaş grubunu seçmenin özel bir nedeni var mı?

Nursel Duruel bir sohbetimizde, “Senin kahramanların seninle beraber yaş alıyorlar,” gibi bir şey söylemişti. Buna katılıyorum, sonuçta kendi kuşağımın hikâyelerinin peşindeyim. Beri yandan romanlarımdaki erkek kahramanlar, Dünyanın Uğultusu’ndaki Ahmet, Soluk Bir An’daki Taner ve Belleğin Girdapları’nın isimsiz anlatıcısı büyük ihtimalle yaşlılar, ama benden biraz büyükler, yarım ya da bir kuşak. Onların hikâyelerinde önemsedğim bir yan var. Hayatlarındaki temel bir değişim ile –artık geri dönülmez biçimde yetişkinlerin, işi gücü olanların dünyasına girmişlerdir– dünyaya hâkim paradigmaların altüst olması üst üste gelmiş. Pek çok açıdan arada kalmış bir kuşak bu. Onların hikâyelerinin yazarak peşinden gitmek, hayatlarının onlarca yıllık zaman dilimini görmeye, bilmeye çalışmak ilgimi çekiyor. Tabii, bu adamlardaki erkeklik hallerini, onların iç dünyalarını, sıkıntılarını ve bunlarla baş etme yollarını, bütün bunları başlarına gelenler ya da içlerinden geçenler üzerinden takip etmek ve bunlardan bir

“

...Romanlarımdaki erkek kahramanlar, Dünyanın Uğultusu’ndaki Ahmet, Soluk Bir An’daki Taner ve Belleğin Girdapları’nın isimsiz anlatıcısı büyük ihtimalle yaşlılar, ama benden biraz büyükler, yarım ya da bir kuşak. Onların hikâyelerinde önemsedğim bir yan var. Hayatlarındaki temel bir değişim ile –artık geri dönülmez biçimde yetişkinlerin, işi gücü olanların dünyasına girmişlerdir– dünyaya hâkim paradigmaların altüst olması üst üste gelmiş. Pek çok açıdan arada kalmış bir kuşak bu.

“

Okuru adamın iç dünyasına buyur etmeye çalıştım, oradaki sorulara, karmaşaya, gelgitlere. Aslında diyalog adamın kendi içinde. Gelgitli halin kendisi iki ya da daha çok fikrin, söylemin yer değiştirip durması değil mi? Ne yalan söyleyeyim, romanı yazarken okuyanların da bu sohbeta çağrılacağı aklıma gelmemişti.

anlatı kurmaya çalışmak, ifade biçimleri aramak da... Belki biraz da o yılları, benim de ucundan köşesinden tanık olduğum, yaşadığım, içinden geçtiğim o yılları, bir başkasının hikâyesi üzerinden yeniden düşünmek bu. Doğrusu bu kuşağı, bu kuşaktan adamları yazmalıyım diye çok bilinçli bir tercihim olmadı, ama başkalarından çok onların hikâyelerinin izini sürüp peşinden gittiğimde bir roman kurgusu ortaya çıktı.

‘KAHRAMANIN İÇ DÜNYASI BENİM İÇİN ÖNEMLİYDİ’

1980 sonrası yenilgi ve günah çıkarma edebiyatı popüler olmuştu. Senin karakterlerinde de bu edebiyatın tınısını hissetmek mümkün. Hatta kolayca boğuntu ya da kaçış edebiyatı yaftası da yapıştıran çıkacaktır. Ama bence tüm o klişe eleştirilerden kaçınmayı başarmışsın. Metni, okuru diyaloga çağıran bir tarzda ilerleterek, romanın kendi içine kapanmasını önlemişsin. Bıçak sırtında ilerlediğini hissettin mi bu dengeyi tutturmaya çalışırken ve seni en çok zorlayan nokta neydi?

Böyle bir eleştiri ihtimali aklıma gelmedi, diyemem, ama çok önemsemedim, daha doğrusu bu ihtimal yazacaklarımı etkilemedi. Bir adamın bilmediği bir mahalleye yerleşme hikâyesinin peşinden gittim romanı yazarken. Romanın anlatıcı-kahramanının iç dünyası benim için önemliydi. Okuru diyaloga çağırdığımı söylüyorsun, oysa ben romanın fazla monolog olarak görülmesinden çekiniyordum – böyle görenler de olmuştur tahmin ediyorum. Okuru adamın iç dünyasına buyur etmeye çalıştım, oradaki sorulara, karmaşaya, gelgitlere. Aslında diyalog adamın kendi içinde. Gelgitli halin kendisi iki ya da daha çok fikrin, söylemin yer değiştirip durması değil mi? Ne yalan söyle-

yeyim, romanı yazarken okuyanların da bu soh-
bete çağrılacağı aklıma gelmemiştir. İşte, belki de
iç dünyasının bu gelgitli hali sözünü ettiğin klişe
eleştiriyeye mâni oluyordur, bilemiyorum. Yazarken
bazı hususları ne kadar açık etmem gerektiği ko-
nusunda zorlandım, ama bu hususlar adamın geç-
mişiyle, yaşadıklarıyla, zamanında yaptıkları ya
da yapmadıklarıyla ilgili değildi.

Adamın ruh halini sadece iç konuşmalarıyla ya
da içinden geçirdikleriyle değil, anlatının tonu ve
metnin ritmiyle de vermek istedim, inişlerini, çı-
kışlarını, bocalamalarını vs. Bunların dengesini
kurmak zorlayıcıydı diyebilirim.

‘KENDİMİ YAZARKEN RAHAT BIRAKTIM’

**Son dönem popüler metinlerinde kendi
retoriğine kapılmak, aforizmalardan
medet ummak sıkça karşılaştığımız
bir durum. Belleğin Girdapları’nda çok
fazla yerin altını çizmemeye rağmen bu
iki durumla da karşılaşmadım. Bunda
bazı noktalarda belirli bir durum ya da
kavram üzerine uzun uzun durman,
aceleci davranmaman etkili olmuş
sanki. Vurgulamak istenilen konunun
hakkını vererek tartışmaya açmak,
bunu romanın genel atmosferine zarar
vermeden ilerletmek... Bunu nasıl
başardın? Bu metni yazarken görünmez
bir yapılmayacaklar listen var mıydı?**

Kendimi yazarken rahat bıraktım aslında. Genel-
de kurmaca bir metinde anlatmaktan kaçınma,
mümkünse göstermekle yetinme yanlısıyım. Bu
yapılmayacaklar listesinde bir madde değildir,
ama kulağымda çok eski bir küpedir. Bu romanda
bunu önemsemedim. Metin denemeye yaklaştı-
ğında bundan kaçınmadım mesela. Düşünen bir

“

**Kendimi yazarken
rahat bıraktım
aslında. Genelde
kurmaca bir metinde
anlatmaktan
kaçınma, mümkünse
göstermekle yetinme
yanlısıyım. Bu
yapılmayacaklar
listesinde bir
madde değildir,
ama kulağымda çok
eski bir küpedir.
Bu romanda bunu
önemsemedim.**

adam var, onun düşüncesinin ilerleyişine eşlik etmekte mahzur görmedim. Hatta bunu yeğledim. Aforizmatik söylem, “dır”la “dir”le biten, kesinlikli saptamalar içeren cümlelerden oluşur. Bu romandaki adam için bu çok zor, onun zihni giderek her saptadığı şeyin yanlış da olabileceği ihtimaline ayarlı. Yani istesem de ona aforizmalar söyletmezdim. Yapılmayacaklar listesi romanı yazarken oluşuyor, karakter ete kemiğe bürünürken. Adamımız kendi kendini dolduruşa getirebilen biriye mesela, onun coştığında kendi retoriğine kapılması da mümkündür. Baştan bu yönde bir yasak koymak değil, onun huyuna suyuna göre diyaloglar kurmak gerekir. Önceki sorunda sözünü ettiğin denge bahsi burada da düşünülebilir.

2013'te BirGün Kitap'ta 2000'li yıllar öykücülüğü üzerine bir dosyada birlikte çalışmıştık. O zamandan bu yana altı yıldan fazla zaman geçti. Ben hâlâ -edebiyatın piyasalaşması devam etse, tektip bir edebiyat ortamı yaratılmaya çalışılsa, iktidar kültürel hegemonyayı ele geçirmeye çalışsa da- 2000'li yıllar öykücülüğünün edebiyatımıza yeni bir soluk getirmeye devam ettiğini düşünme eğilimindeyim. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?

O dosyayı hazırladığımız zamanlardaki kadar yakından takip edebildiğimi söyleyemesem de, elimden geldiğince yayımlanan öykü kitaplarını okumaya çalışıyorum, özellikle bizden sonraki kuşaktan öykücülerin kitaplarını. Sözünü ettiğin 2000'li yıllar öykücülüğü dosyasının ardından geçen 6,5 yılda Türkiye'de siyasal-toplumsal olarak inişli çıkışlı ne çok şey yaşandı. Edebiyat, baskıların arttığı, umutsuzluğun yayıldığı bu dönemde bir tutamak, önemli bir destek görevi gördü, görüyor. Artan ekonomik zorluklara rağmen öykü kitaplarının yayımının azalmaması da bunun bir göstergesi bence. Okurun ilgisi artmıyor olsa şiirle beraber önce öyküden vazgeçerdi yayıncılar. Öy-

kücüler de bu zor dönemde daha önceki yıllara göre toplumsal meseleler konusunda daha bir ilgili oldular sanki. En azından eskisi gibi bundan kaçınılmadığı ortada.

Toplumsal ya da siyasal izdüşümü olan meselelere yönelik yeni bir bakış da söz konusu bence. Öykücüler bu sorunların siyasal yanına doğrudan pek değinmemekle birlikte şiddetin, baskının gündelik hayattaki yansımasına, özellikle kadın-erkek ya da ailedeki bireyler arasında nasıl yaşandığına kayıtsız kalmıyorlar mesela. Daha derinlerdeki hikâyelerin peşinden gitme eğilimi var. Bu aynı zamanda bir anlama çabası sanırım, kendini, toplumu, insanı anlama çabası. Yeni bir soluktan söz edilebilir mi? Bunu görmek ya da bu konuda bir şeyler söylemek için erken, bu gibi hususları aradan daha uzun zaman geçtikten sonra saptayabiliriz bence. Ama edebiyatın soluğunun bu dönemde diri kalmasında öykücüler sanki daha öndeler. Değindiğin piyasalaşma riski öykü için de söz konusu, bu türler ötesi bir pazarlama meselesi ne de olsa, ama en azından tektipleşme riski öykü için şimdilik yakın bir tehlike gibi görünmüyor, aksine ciddi bir çeşitlilik söz konusu.

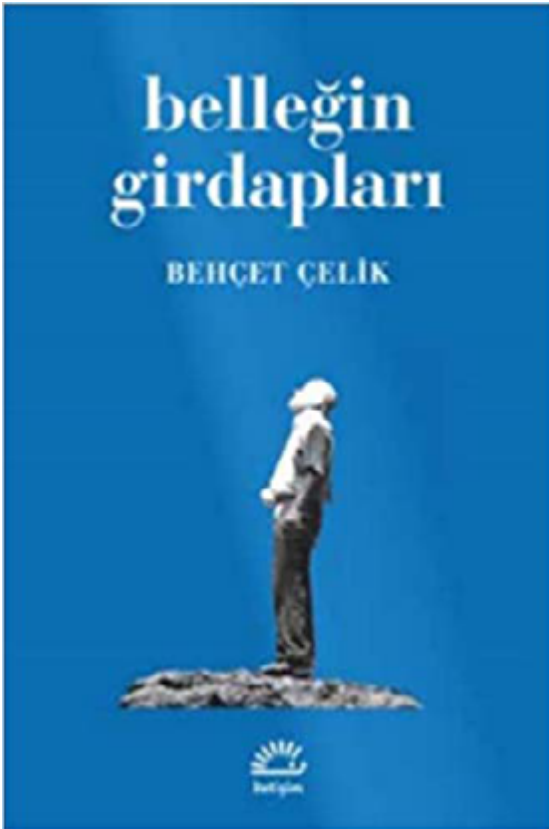
‘ELEŞTİRİNİN ZAMANA, SÜKUNETE İHTİYACI VAR’

Son dönemde en çok duyduğum yakınmalardan biri de eleştirinin olmaması. Yazarlar geri bildirim alamadıklarından, metinlerinin yeterince tartışılmadığından şikâyetçiler. Roman, öykü, çocuk kitabı, gençlik kitabı, eleştirel denemeler gibi farklı türlerde yazan biri olarak bu serzenişe katılıyor musun?

Yayın dünyasının artık iyiden iyiye bir endüstriye

dönüştüğünü hesaba katmak lazım. Yayınevlerinin bastıkları kitap sayılarını düşünelim. Eleştirinin eksikliğinin gündeme gelmediği dönemlerde bir yılda yayımlanan roman neredeyse şimdi bir haftada yayımlanıyor. Eleştirinin zamana, sükunete ihtiyacı var. Oysa yayıncı da yazar da kitabın rafta olduğu kısacık zaman diliminde kitapla ilgili geri bildirim bekliyor.

Eleştirinin “alıcısı” da benzer biçimde aceleci, o da okuduğu ya da okumayı düşündüğü kitaplar hakkında henüz gündem sıcakken güvendiği birilerinin görüşünü almak arzusunda. Biraz da bunun sonucu hızlıca okunup hızlıca yazılmış yazılar giriyor dolaşıma. Tabii, tek neden bu değil. Kitap dünyasının satışa aşırı odaklanması da büyük bir handikap. Pazarlama stratejileri her şeyin önünde. Eleştiri yazmayı özendiren bir ortamdan söz etmek mümkün değil. Aksine heves kırıcı olduğunu sanıyorum. Ekonomideki o meşhur formül burada da geçerli. Kötü yazı iyi yazıyı kovuyor sanki. Bağımsız mecralar yok, bu da bir başka sorun. İnsan geri bildirim almak istiyor, okuyanlar nasıl bulmuşlar, nesi ni beğenip nesinden hoşlanmamışlar, eksik ya da hatalı bulmuşlar, ama bunun yokluğunu çok dert etmemek gerekiyor. Geri bildirim almak için yazmıyoruz. Meçhul bir okur tahayyül edip ona yazıyoruz en nihayetinde. Buna bir de meçhul eleştirmen eklenmesinde sakınca yok.

Belleğin Girdapları, Behçet Çelik, 266 syf., İletişim Yayınları, 2019.

Dünyanın Uğultusu'nda savaş, işsizlik ve yalnızlık

Behçet Çelik'in kaleme aldığı 'Dünyanın Uğultusu' İletişim Yayınları tarafından bir kez daha okurla buluştu. Hayatın dili ile edebiyatın dilini harmanlayan Çelik 'Dünyanın Uğultusu'nda yalnızlıktan ödü kopan karakterin kendisiyle baş başa kalmasını katman katman oluşturuyor.

Dila Taşçı

Yazdıklarıyla bugüne dek Sait Faik Hikâye Armağanı ve Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazanan Behçet Çelik'in yayımlanan ilk romanının adı Dünyanın Uğultusu. Bu roman, her ne kadar cep telefonlarının hayatlarımıza hâkim olmadığı ve iş arayanların, internetteki iş ilanlarından değil de gazetelerin renksiz sayfalarında yayınlanan iş ilanlarından medet umduğu bir zaman diliminde geçse de, bugüne ve günün getirdiklerine hiç de uzak kalmayan kuvvetli bir yanı var. Okudukça, "Dünyanın uğultusu bugün de aynı işte, hiç değişmemiş, hatta daha da şiddetlenmiş" dedirtiyor okura.

Kitapta kahramanlarımız Ahmet, Aynur ve Ayla üzerinden döneme, sisteme, belki asırlar sürececek sorgulamalara şahitlik ediyoruz. Hikâye, Ahmet'in zaten mutsuz hissettiği işinden çıkarılmasıyla başlıyor ve daha sonra hayatına tesadüfen giren iki kadın karakterin hayat karşısında takındıkları tavırları anlamlandırmaya çalışmasıyla bizi de uzak kaldığımız ya da farkına varamadığımız o sorularla beklemediğimiz anda karşı karşıya bırakıyor.

Romana kasvetli bir hava hâkim; bu hava, mevsimin kışa dönmesiyle, kahramanlarımızdan Ahmet'in bu dönemde işten çıkarılmasıyla, hemen öncesinde beraber yaşadığı kadının evden ve Ahmet'in hayatından çıkmaya karar vermesiyle ve yalnızlıktan ödü kopan karakterin kendisiyle baş başa kalmasıyla katman katman oluşturulmuş. Ahmet kendinin tanımladığı şekliyle "iradesi kuvvetli" biri olamamış hiçbir zaman; üniversitede devrimcilere, antimilitarist hareketlere hep sempati duymuş, o gençlerin kendilerini bir amaca adamalarını kutsal

“

Kitapta kahramanlarımız Ahmet, Aynur ve Ayla üzerinden döneme, sisteme, belki asırlar sürececek sorgulamalara şahitlik ediyoruz. Hikâye, Ahmet'in zaten mutsuz hissettiği işinden çıkarılmasıyla başlıyor ve daha sonra hayatına tesadüfen giren iki kadın karakterin hayat karşısında takındıkları tavırları anlamlandırmaya çalışmasıyla bizi de uzak kaldığımız ya da farkına varamadığımız o sorularla beklemediğimiz anda karşı karşıya bırakıyor.

“

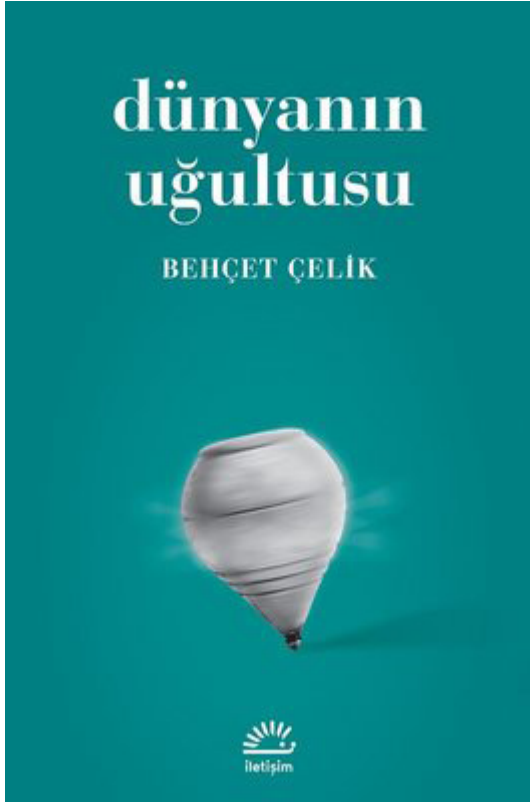
Romandaki diğer ana karakterlere gelince, onlardan biri olan Aynur’un daha halktan ve geleneklerle büyütülmüş bir tip olarak karşımıza çıktığını, Ayla’nın ise daha gizemli kaldığını, yaşamına dair neredeyse hiçbir bilgi vermediğini, bu yönüyle bir orta sınıf ahlakı barındırdığını söylemek mümkün; öyle ki Ayla, içten olmak istese bile içten değildir.

görmüş, ancak kendi bu sorumluluğu duymamış, duysa bile korktuğu için susmuş. Romanın bir yerinde geçen şu ifade, Çelik’in perspektifinin farklılığını ortaya koyması açısından önemli: “Bir keresinde bir arkadaşı o kadar ısrarla üzerine gelmişti ki neredeyse, ‘Sizinle beraber olur da karakola düşersem, bildiğim her şeyi anında söylerim,’ deme noktasına gelmişti kurtulmak için, zor tutmuştu çenesini. Doğruydu bu. Yapabilirdi. Neyse ki sessizliği de ötekine bir şeyler söylemişti; gerek kalmamıştı korkaklığını itiraf etmesine.” (s. 29) Bu romanın farkı belki de tam burada; kahramanlar yok, kahramanlığa övgü yok. Çelişkilerini tamir edememiş, arada kalmış, net kararlar verip alternatif yaşamların inşası için çalışmamış, ama böyle insanlarla arkadaşlık etmiş ve onların ardında ağır bir hüznle kalakalmış insanlara eğiliyor yazar ve en “radikal” olanların bile nasıl çoluk çocuğa karıştığını, nasıl sakıncasız bir beyaz yakalıya dönüştüklerini gösteriyor.

Romandaki diğer ana karakterlere gelince, onlardan biri olan Aynur’un daha halktan ve geleneklerle büyütülmüş bir tip olarak karşımıza çıktığını, Ayla’nın ise daha gizemli kaldığını, yaşamına dair neredeyse hiçbir bilgi vermediğini, bu yönüyle bir orta sınıf ahlakı barındırdığını söylemek mümkün; öyle ki Ayla, içten olmak istese bile içten değildir.

İŞSİZLİK OLGUSUNA 3 AYRI GEPHEDEN BAKIŞ

Ahmet, Aynur ve Ayla toplumdur bu anlatıda. Hepsi bir kesimi temsil eder. Behçet Çelik, temelle yerleştirdiği işsizlik olgusuna karakterler üze-

Dünyanın Uğultusu, Behçet Çelik, 275 syf., İletişim Yayınları, 2019.

rinden üç ayrı cepheden bakmış ve bu üç cephenin bakışını yansıtmış. Ahmet için ekonomik krizin matematikle hesaplanabilir net sebepleri vardır, yanlış atılımlar, iyi yönetilemeyen süreçler doğurmuştur krizi. Ayla mistik bir gücün sebep olduğu şeklinde açıklar bunu ve krizden bir fırsatın doğduğunu, ancak insanların görmediğini söyler. Aynur için ise bunlar boş laftır; ekonomik krizin en başat sebebi savaştır, savaşlardır.

Romanda karşımıza çokça çıkan bu diyaloglar, kitabın bugünkü uğultuya da cevap verebileceğini gösteriyor. Bu yönüyle Türkiyeli okur bu kitapta kendinden çok fazla şey bulacaktır. Çelik, aynı işsizlikle hem kadın hem erkek karakteri sınıyor ve buna karşı geliştirdikleri savunmaları ayrı ayrı gösteriyor. Ahmet'in bu boşluğu bir kadınla doldurmak için çırpınması, Aynur'un yalnızlığa daha da gömülmesi, Ayla'nınsa iyi niyetlice işsizler toplantıları düzenlemesi, aynı soruna verilen farklı refleksleri işaret ediyor; bunları okumak da okuyucuya farklı bir deneyim sunuyor ve soruyor: Sen ne yapardın, ne düşüncüydün, sen olsan böyle mi olurdu?

Susmama arzusu: Bir Kadını Öldürmeye Nereden Başlamalı?

Hatice Meryem'in her gün televizyonda, sosyal medyada duyarak, görerek, kimimizin kanıksadığı kadın cinayetlerinin ardına düştüğü kitabı "Bir Kadını Öldürmeye Nereden Başlamalı?" İletişim Yayıncılık tarafından yayımlandı. Hikâyelerinin odağında erkekleri koyan Meryem sorunun toplumun yarattığı erkeklik sorunu olduğunu gözler önüne sermeye çalışıyor.

Büşra Bakan

Hatice Meryem'in "yarın öldürülecek bir kadınmış" gibi yazdığı Bir Kadını Öldürmeye Nereden Başlamalı? birçok okuru, okumaya devam etmekte zorlayacak güçlü bir eser. Edebiyatımızda kadın yazar olarak kendine has yerini oluşturmaya devam eden Meryem, kimi okurun sadece kitap isminden dolayı dahi okumakta tereddüt edeceği bu kitabında, her gün televizyonda, sosyal medyada duyarak, görerek ne yazık ki bizim kanıksadığı kadın cinayetlerinin ardına düşüyor. Bu sefer bizi bekleyen ise duyduğumuz bir haberi değiştirmek, okuduğumuz bir gönderiyi paylaşp sonrasında unutmak kadar kolay değil; yazar neredeyse her detayıyla bir cinayetin arkasındaki çarpık düşünceleri, daha önemlisi o düşüncelerin oluşmasına imkân tanıyan toplumsal gerçekleri ve bahaneleri hepimizin yüzüne vuruyor. Okuduklarımızın korkunçluğu karşısında söyleyecek söz bulamayacak hale gelsek de, susmama cesaretini de yine kitaptan alıyoruz.

Ancak Hatice Meryem, kadın kimliği ile yaşamın zorluklarını hissedenden karakterleri merceği altına almıyor; aksine hikâyelerinin odağında erkekler var; her gün karşılaştığımız, birlikte yaşadığımız, asla bir katil potansiyeli taşıdığını düşünmediğimiz erkekler... Biri kocamız, diğeri kayınpederimiz, biri büyüttüğümüz oğlumuz, bir başkası asla tanımadığımız saplantılı bir adam... Olağan dünyamızın olağan erkekleri... Yazar, son sözünde, sorunun bir kadınlık meselesi değil toplumun yarattığı erkeklik sorun olduğunu gözler önüne sermek için bu kitabı yazdığını dile getiriyor. Hikâyelerinde seslendiği, aksiyona tabi tuttuğu kişilerin de erkekler olması yazarın içerik ve üsluba dair sağladığı bütünlüğün en önemli örneği. Bana sorarsanız, kitabın en güçlü yanı da bu bütünlükten doğuyor. Her öyküde başka bir katilin farklı iç dünyasına iner-

“

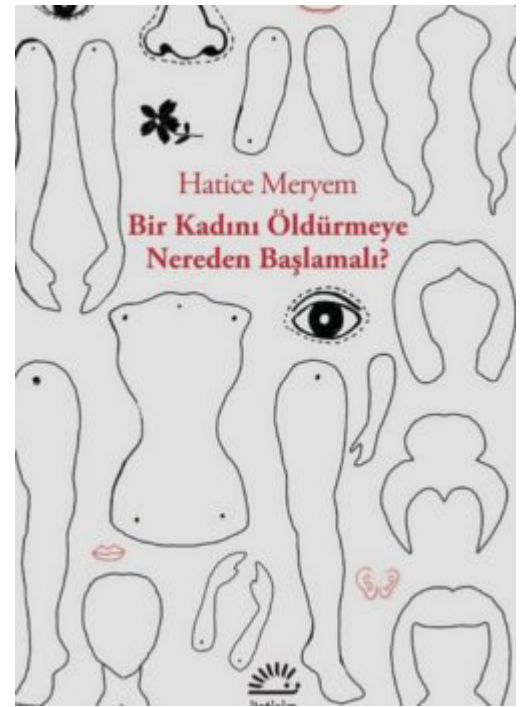
Hatice Meryem, kadın kimliği ile yaşamın zorluklarını hissedenden karakterleri merceği altına almıyor; aksine hikâyelerinin odağında erkekler var; her gün karşılaştığımız, birlikte yaşadığımız, asla bir katil potansiyeli taşıdığını düşünmediğimiz erkekler... Biri kocamız, diğeri kayınpederimiz, biri büyüttüğümüz oğlumuz, bir başkası asla tanımadığımız saplantılı bir adam... Olağan dünyamızın olağan erkekleri...

ken, Meryem hem onları hem de onların gücünü aldığı erkek egemen yapıyı çekinmeden, sivri bir dille sorguluyor. Kadın cinayetleri meselesinde kadınların iç dünyasının değil, onların katili olan erkeklerin davranış ve düşüncelerinin irdelenmesi gerektiğinin altını çiziyor. Örneğin, “De ki yeşil bir eşofmandan” öyküsünde karakteri cinayete götüren düşünce yapısını en ufak ayrıntılarına kadar aktarırken, gelininin eşofmanına saplantılı hale gelen bir kayınpederin, nasıl günlerini gecelerini sadece onu düşünerek geçirdiğini, onu bir fetiş objesi haline getirirken gelininin varlığını o eşofmana tabi kıldığını anlatıyor bize. Bu hastalıklı düşünce yapısının gerçeklik ve fantezinin ayrımını yok ettiği son raddede ise artık katilin tek ihtiyacı sakın bir orman oluyor.

“De ki bir üçlü prizden” ise erkeğin kendini içinde bulunduğu sıkıntının ve bunun yol açtığı paranoyanın öcünü kadından aldığı bir diğer çarpıcı öykü. Bu sefer istemediği halde aile zoru, toplum baskısı, adet ve göreneklere görev bilme içgüdüleriyle evlenen bir adamı tanıyoruz. Aceleyle evlenen, sonrasında evlendiği için çalışmaya başlayan ama bir türlü gururuna çıraklık yapmayı yediremeyen karakterimiz kendini gün geçtikçe kapana kısılmış hissediyor. Karısının hareketlerinden ve isteklerinden sürekli şikâyet ediyor. İşi bırakmasıyla karısının hamile kalması aynı zamana denk gelince de kendini iyice evden koparıyor. Yanılsamalar içerisinde kendini o kadar kaybediyor ki karısının hamileliğini, çocuğunu kabullenemiyor. Erkekliğine yapılmış bir ihanetten ibaret gördüğü bu durumda ikisini de öldürmekten başka çaresi olmadığına kendini ikna etmekle kalmıyor, polise verdiği ifadesinde bunu kolaylıkla savunuyor.

Meryem, İletişim Yayınları'ndan çıkan kitabının her bir öyküsünde kadın cinayetinin erkeklik sorunu olduğunu böylesi detaylarla işlerken bu katilleri besleyen vahşetin kaynağını, toplumumuzun övündüğü erkekliğini, yaldızından sıyırıp bütün karanlığı ile gün yüzüne çıkarıyor. Bir kadını öldürmenin ülkemizde ne kadar kolay olduğunu, katilin kendi vicdanında kendini ne kadar kolay akladığının, daha çarpıcısı toplumun ona hem öldürmesi hem de aklanmak için geçerli (!) sebebi bulması için hazırladığı zeminin anlatıldığı böylesi öykülerin toplamı Bir Kadını Öldürmeye Nereden Başlamalı?.

Meryem içinde bulunduğu toplumun, coğrafyanın kendini yiyip bitiren yanlarını yıllardır gözlemlediği gerçekliklere bağlı kalarak, kendine has rahatsız edici üslubu ile aktarıyor okuruna. Kitabını sert, hatta belki itici ve üslubundan dolayı amacının aslında tam tersine teşvik ettiğini savunabilecek olanlara, yaşanırken, yaşanmasına müsaade ederken çekinmediğimiz olayları, okumak, onların üstüne düşünmek neden rahatsız etsin ki diye karşı çıkıyor adeta. Susmamanın bir duruşunu sergiliyor. "Kadınların niye, nasıl, neden hem böyle güzel hem böyle hızlı hem de böyle doğru konuştuklarını anlayamıyorsun. Sadece susturmak istiyorsun." Hatice Meryem, işte bu susturma isteğine kendi susmama arzusu ile cevap veriyor, hayatının herhangi bir döneminde susturulmuş ve susturulmaya çalışılan kadınların arzularını da kendisinininkine katarak...

Bir Kadını Öldürmeye Nereden Başlamalı?, Hatice Meryem, 84 syf., İletişim Yayıncılık, 2019.

Bir kedi... Bir devrimci... Bir hayat...

Barış Soydan'ın öykü kitabı 'Kediler ve Erkekler' okurla buluştu. On bir öykünün yer aldığı kitap, kedilerin erkeklerin yaşamını nasıl etkilediği ve yaşamlarına değdiği insanların hikayelerini anlatıyor.

Sadık Güleç

“

Bariş Soydan'ın Kediler ve Erkekler adlı yeni öykü kitabında on bir öykü yer alıyor. Elbette her öykünün merkezinde bir kedi ve bir erkek var. Fakat bence bu öykülerde bir kedinin yer alıp almamasının bir önemi yok. Aslında her öykü bir insan hikayesi ve bu insanların yaşamlarına değen kedileri içeriyor. Ama sizi bu öykülerde sürükleyip götüren kedilerin yaşamı değil onların yaşamlarına değdiği insanların hikayeleri.

Uzun zamandır öykü okumadığımı fark ettim. Bariş Soydan'ın yeni çıkan Kediler ve Erkekler adlı öykü kitabını gördüğümde itiraf etmem gerekir çok çekici gelmemiştir. Kedilerle aramın iyi olmaması ile konunun bir alakası yok. Hatta kötü olduğunu da söyleyemem. Evde her ne kadar çok benim sayılmasa da sonuçta bir kedi var. Bu arada hayatımda tanıdığım en ilginç kedi olduğunu itiraf etmeliyim. Kedinin evde varlığı ile yokluğu bir... İsteddiği zaman ortaya çıkıp şöyle bir dolanıp sonra yok oluyor. Hele yabancı birisi gelirse mümkünü yok ortalıkta görünmediği gibi evin neresine saklandığını bulmak da imkansız. Bir ara evden kaçtığını bile düşünmüştüm. Sonra mamasının düzenli eksildiğini görünce evde bir yere saklandığını tahmin ettim.

KEDİLERİN DEĞİL, ERKEKLERİN ÖYKÜLERİ

Dedim ya Kediler ve Erkekler belki ismi nedeniyle de çok çekici gelmedi. Fakat öyküleri okumaya başladığımda ilk hissettiğim duygu uzun zamandır öykü okumadığım gerçeği oldu. Belki iyi öyküler önümüze çok çıkmıyor, ondandır. Bariş Soydan'ın Kediler ve Erkekler adlı yeni öykü kitabında on bir öykü yer alıyor. Elbette her öykünün merkezinde bir kedi ve bir erkek var. Fakat bence bu öykülerde bir kedinin yer alıp almamasının bir önemi yok. Aslında her öykü bir insan hikayesi ve bu insanların yaşamlarına değen kedileri içeriyor. Ama sizi bu öykülerde sürükleyip götüren kedilerin yaşamı değil onların yaşamlarına değdiği insanların hikayeleri. Yani bir kedi yerine bence bir köpek yada bir başka hayvan olsaydı bu öykülerin içeriğinde önemli bir değişiklik olmazdı.

KEDİLER... KEDİLER... KEDİLER...

Uzun yıllar örgüt yaşamının içinde bulunmuş, hapishanelerde yatmış sonra ölüm orucunda Wernicke korsakof hastalığına yakalanmış Adnan'ın sığındığı baba evinde yaşama tutunma çabasında bir kedinin rolü ne olabilir? Aslında profiline kedisi Tarçın'ın fotoğrafını koyan Adnan'ın geçmiş yaşamını bilenler için bu inanılmaz bir olay olarak gözükebilir. Öyküde aslında Adnan'ın yeni yaşamını kurmasında yeniden yavaş yavaş yürümeyi öğrenmesinde Tarçın'ın çok belirleyici olduğunu söyleyemeyiz. Hatta Tarçın'ın, Adnan'ın yeniden yürümeyi öğrenme, insanlarla ilişki kurma ve bir kadınla tanışmasında çok önemli katkısı belki yok. Tarçın, Adnan'ın yaşamına hiç fark ettirmeden yavaş yavaş giriyor. Hani derler ya insanlar kedileri değil, kediler insanları seçer diye. Buna ne kadar sahiplik denirse tabii... Ama Adnan artık yıllar süren fırtınalı, defalarca atlattığı ölümün kıyısında dolanan yaşamından, bir başka yaşam biçimine geçmeyi başardığında artık hayatında Tarçın vardır.

PLAZALARIN KAPISINDAN İÇERİ GİREMİYEN KEDİLER

Beni etkileyen bir başka öykü bir halkla ilişkiler şirketinde çalışan Murat'ın şirketinin bir plazaya taşınmasının ardından şirketin çaycısı ve kedisinin yaşamının nasıl değiştiğini anlattığı acıklı hikaye oldu. Böylesi değişiklikler o şirketlerde çalışanlar için olağandır. Patronlar bazen masrafları kısmak, bazen de prestij için onlarca kişinin çalıştığı iş yerlerini bir günde bir başka yere taşırlar. Ama bir de o şirketlerde küçük işler yapan, yaşamı o işlere bağlı olanlar vardır. İşte onların yaşamı neredeyse kökten değişir.

“

Hani derler ya insanlar kedileri değil, kediler insanları seçer diye. Buna ne kadar sahiplik denirse tabii... Ama Adnan artık yıllar süren fırtınalı, defalarca atlattığı ölümün kıyısında dolanan yaşamından, bir başka yaşam biçimine geçmeyi başardığında artık hayatında Tarçın vardır.

On yıldır o şirkette çalışan çaycı Salih'in de yaşamı böyle bir taşınmanın ardından değişti. Eşini yeni kaybetmiş emektar Salih, çay ocağında yeni bir arkadaş, Şaban adını koyduğu bir kedi, edinmişti. Ama şirket taşınınca yapacağı işler sınırlıydı. O da Şaban'la birlikte iş hanlarının karanlık koridorlarına, onun ölümünün ardından sokaklara döndü. Anlatılan galiba bir kedinin hikayesi kadar Salih gibi bir şirketin kapısında güvenlikçi, çaycı, temizlikçi olarak çalışan bizim yaşantımızda küçük değişiklik olarak gördüğümüz değişimlerin onların hayatlarını nasıl derinden etkilediğinin farkında olmadığımız insanların hikayesi.

Barış Soydan'ın Kediler Ve Erkekler adlı öykü kitabında erkeklerin yaşamına giren on bir öykü yer alıyor. Bu on bir öykünün her birinde on bir kedinin nasıl erkeklerin yaşamını etkilediği hatta bazen çok belirleyici olduğu aktarılmış. Barış Soydan, kitabında anlatılan öyküler için "Kadınların anlaması zor" demiş. Kediler ve Erkekler, erkeklere yazılmış öyküler içeriyor. Erkeklerin kedilerden öğrendikleri içinse şunları söylüyor: "Kibarlık, merak, düşmeyi bilmek, boyun eğmemek, gerektiğinde burnunun dikine gitmek, icabında çekip gitmek, sürüden ve sürülerden uzak durmak, tasma takılmasına direnmek, özgürlükten vazgeçmemek."

Kediler ve Erkekler-Uykudan Önce Öyküler, Barış Soydan, 144 syf., The Roman Yayınevi, 2019.

Varamayan nereye varmak istemektedir?

Ahmet Bke'nin kitabı "Varamayan" Can Yayınları tarafından yayımlandı. İki bölümden oluşan "Varamayan"ın ilk bölümünde yalnızca "Varamayan Ahmet" adındaki uzun öykü yer alırken, ikinci bölüm kısa öykülerden bir derlemeden oluşuyor.

Arif Mutlu

“Herkes aynalarından bir sonsuzluk öğrenir” epigrafiyla başlıyor Varamayan. Böyle olunca, Burhan Sönmez’in Borges’ten yaptığı “İki aynayı birbirine tutun, olur size labirent” alıntısıyla açılan Labirent’ini hatırlatmaması da mümkün olmuyor. Fakat bu hatırlatma yalnızca her ikisinde de aynaların ve aynalar vasıtasıyla “bitimsizlik”in söz konusu edilmesinden ileri gelmiyor. Labirent’te bir adamın kaybolmuş hafızasını (ve dolayısıyla kendisini) arayışının anlatılmasıyla Varamayan’da akıllı kıt bir çocuğun yönünü bulmaya çalışması arasındaki paralellik “ayna”lıyor belki de bu kitapları, epigraflarından ziyade.

Labirent üzerine günümüz yerli edebiyatında pek az kitaba nasip olacak kadar yazılıp çizildi. Bu nedenle bu yazı dumanı üstünde denemezse de tazeliğini koruyan Varamayan’a odaklanacak. Fakat Varamayan’dan çıkan sonuçların muhtemelen Varamayan’la sınırlı kalmadığını hatırlatmak faydalı olabileceğinden Labirent bağlantısını kurup burada bırakmak gerek. Seval Şahin bu ilişkiyi Belleğin Girdapları ile Labirent arasında görmüş ve bunu “Kendini yeniden yaratmaya çalışan yaratıcı, sanatçı erkeklikler” olarak yorumlamıştı. Aslında tam olarak da bu “yeniden yaratım” sürecini bir sorun olarak ele almak istiyorum Varamayan özelinde: Bu “yeniden yaratım”ın bir yönü var mı, varsa neresi? Yoksa tam da “labirent”, “girdap”, “varamayan” gibi kelime tercihlerinin de işaret ettiği üzere bu yön arayışı aslında bir öznenin failliğinin ortadan kalktığı bir “savruluş” mu?

Ahmet Büke’nin Varamayan’ı iki bölümden oluşuyor: İlk bölümde yalnızca “Varamayan Ahmet” adındaki uzun öykü yer alırken, ikinci bölüm kısa öykülerden bir derleme. Odağıma “Varamayan Ahmet”i alırken, diğer öykülerden de yer yer faydalanacağım.

“

Ahmet'in anasının ilhamını doğadan alan meşru şiddeti, kadının özsavunma/silahlanma hakkını doğa referansı ile gösteren Jîn'i getirir akıllara. Doğanın ve şiddet içerenleri de dahil olmak üzere tüm doğal süreçlerin modern olana yeğ tutulduğuna birkaç yerde daha şahit oluruz

'AHMET BÜKE'NİN KENDİYLE HESAPLAŞMASI'

Kitaba adını veren Varamayan'ın öyküde "Ahmet" olarak ilan edilmesi (ve yazar gibi onun da Manisalı olması) bize açık ve net bir şey söyler: Okuyacağımız uzun öykü Ahmet Büke'nin kendiyle hesaplaşması, "aynayı" (gerçekliği yansıtan bir ayna olarak edebiyatı) kendine tutmasıdır. Yansıtıcı yüzey "edebiyat" olunca görüntünün de edebiyat dairesine içre olacağını akılda tutarak, nasıl bir "edebiyatçı olarak Ahmet Büke" tasviriyle karşı karşıya olduğumuza kısaca göz atalım: Ahmet'in akıllı, küçükken "kör bir kuyu"ya (Ahlat Ağacı'ndaki kuyu geliyor akla hemen) düşünce kıt kalmıştır. Ahmet'in o günden sonra her şeyi yarım yamalak hatırlayıp durduğu özellikle vurgulanır (sf. 20). İşte bu Ahmet, aslında askerlikten muaf sayılabilecek derecede rahatsız olmasına karşın, anası tarafından kırılık yerde askere gitmediği için zorluk çekirtmesinler diye, birliğine teslim edilerek yuvadan atılmıştır. Öyküye tam da bu noktadan başlarız. (Yo, hayır, önce nöbet kulesinde yıllar boyunca içilmiş sigaraların anlatıldığı uzun bir girişin ardından. Buraya döneceğiz.)

"Yuvadan atılmıştır," diyorum, zira anne "modern" anlamıyla bir insan değil, (negatif anlam yüklemeksizin) bir hayvan-insandır. Sayfa 30'da, bir yılanı parçalayan leyleği göstererek şöyle der Ahmet'in anası: "İşte yuvama dolanan erkek yılanı böyle yaparım ben de." Aynı annenin "kimi yavuz kurtlar, güzel omuzlu canavarlar ve iri gözlü gece kuşları" ile belli bir cinsel münasebeti olduğu da özellikle belirtilir (sf 31). Ahmet'in anasının ilhamını doğadan alan meşru şiddeti, kadının özsavunma/silahlanma hakkını doğa referansı ile gösteren Jîn'i getirir akıllara. Doğanın ve şiddet içerenleri de dahil olmak üzere tüm doğal süreçlerin modern olana yeğ tutulduğuna birkaç yer-

“

Peki, Ahmet toplum ise bu hayvan-insan ana kimi temsil eder? Ben bunun, “doğal Türk töresinin” üzerine kurulu Devlet Ana olduğunu iddia ediyorum.

de daha şahit oluruz: Süvari birliğinin lağvedilip motorize birliğe dönüşmesinden sonra atını vuran yüzbaşının hikayesi anlatılır mesela (sf 24). Öykünün başladığı nokta olan nöbet kulesi işte bu atın vurulduğu noktaya dikilmiştir. Sonrasında askerliğini yapan bir şair bu kulede kendini vuracaktır. Ahmet’in akli kıt kalmasının müsebbibi olan olay da bu öykücüğe çok benzer: Ahmet’in anası, kendisi çalışmaya gittiğinde Ahmet’e göz kulak olan köpeği komşularının şikayeti üzerine öldürür (köpeği öldürmeye gitmeden önce Ahmet’i mal zinciriyle bağlayacaktır). Ve Ahmet kör kuyuya köpeğin sağladığı güvenlikten yoksun kaldığı için düşmüştür. Birlikte okunduğunda bu iki öykücük de sevgi vasıtasıyla işleyen, “organik” pre-modern süreçlerin ortadan kalkmasının uğursuz sonuçlarına işaret eder: Ahmet’i sevgisiyle koruyan köpeğin gidip yerine çelik zincirin gelmesi nasıl Ahmet’i güvencesiz bırakmış ve “aklı kıt” etmişse, askeriyedekini takip eden toplumsal modernizasyon da “şiiri” öldürmekte, toplumu “aklı kıt” etmektedir. Atın vurulduğu yere neden nöbet kulesi dikildiğini soran Ahmet’in aldığı yanıt belki de bu yüzden yine çok mantıklı bir sorudur: “Askeriyede mantık mı var?” (sf 24).

Böylece Varamayan Ahmet’in yalnızca Ahmet Büke’yi değil tüm bir toplumu temsil etme iddiasına büründüğü görülür. Peki, Ahmet toplum ise bu hayvan-insan ana kimi temsil eder? Ben bunun, “doğal Türk töresinin” üzerine kurulu Devlet Ana olduğunu iddia ediyorum. Tıpkı Kemal Tahir’in kitabındaki gibi Varamayan’ın da (bu ilk öyküyle sınırlı kalmayarak) şamanik öğeler barındırmasının da bu iddiayı güçlendirdiğini düşünüyorum (Örneğin kitabın ikinci bölümü vahşi hayvanları elleriyle besleyen “rezzak” bir ana ile Tanrı’nın mukayese edildiği “Eski Ağrı” öyküsüyle açılır. Veya bir diğer öyküde – “Ateşe Ne Diyelim?” – kurtlar ve kadınlar birbiriyle eş tutulur).

Denklemi bu şekilde kurup öyküyü bir kez daha okuyalım: Devlet Ana'nın artık kanatları altına al(a)madığı bir akıllı kıt çocuk askere gider (her Türk çocuğu gibi bu vesileyle "erkek" olması beklenmektedir), askerden terhis olduğunda ise halen bir "erkek" değildir. Hayatının gayritabii seyri yüzünden (yani, modernleşme nedeniyle) sahip olduğu rahatsızlık ona imkansız bir yolculuğa çıkmaktan başka şans tanımaz: Anneye geri dönme.

Burada neden öykünün uzun (handiyse gereksizce uzun) bir sigara faslıyla açılıp daha birçok yerde de asker-sigara ilişkisi kurduğu bir nebze anlam kazanır: Oral fiksasyon. Ahmet/Büke/Toplum, Devlet/Anneye konuşma gereği olmaksızın kurduğu beslenme ilişkisi neticesinde oral dönemde çakılı kalmıştır. Oysa şimdi bu "annesizlik" hali içerisinde dile ihtiyacı bulunmaktadır. Ahmet/Büke/Toplum, dünyanın büyüsünün bozulduğu (gündelik hayatın şiirinin öldüğü) çağda, onu hayatta tutacak gerekli dili bulabilecek midir? İşte Ahmet'in trenle çıktığı yolculuk anneye imkansız dönüşün yerini bu dilin makul arayışının aldığı bir hikayedir artık.

Böylece her şeyi yarım yamalak hatırlayıp duran Ahmet, öncelikle kendine bir hafıza kurar tren vesilesiyle. "Memleketimden insan manzaraları" görür ve bu hala bozulmamış, organik insan ilişkilerini bir amca kasketinin kokusuna kaydederek kasketi (kahveye kurabiye banan Proust gibi) tekrar tekrar koklamak üzere başına takar.

'EDEBİYAT DÜZLEMİNDEKİ SEMBOİK BABA'

Uyuyakalınca anasına varamaz Ahmet, inmeyi başardığı yer Hacırâhmanlı'dır. "Yusuf" adında

“

Ahmet'in trenle çıktığı yolculuk anneye imkansız dönüşün yerini bu dilin makul arayışının aldığı bir hikayedir artık.

Böylece her şeyi yarım yamalak hatırlayıp duran Ahmet, öncelikle kendine bir hafıza kurar tren vesilesiyle.

“

Varamayan'ın tek çocuk(su) karakteri Varamayan Ahmet değildir. Kitabın ikinci bölümünde de sık sık çocuklara ve çocukluklara rastlarız. “Ejderhanın Endişesi” öyküsünde direnişin sembolü bir oyuncak ejderhadır, “Nefes”te Somalı madencilerin kaderi sigara içen çocuklar üzerinden aktarılır..

bir karakterle karşılaşacağı, Yusuf Atılgan'ın memleketi Hacır Rahmanlı. Ahmet anasına değil, edebiyat düzlemindeki sembolik babasına varmıştır sonunda. Atılgan'ın adı burada ikinci bir anlam da kazanacaktır: Ahmet, düştüğü kör kuyudan tam da “Yusuf” gibi çıkmıştır aslında. Yusuf'u kardeşlerinin attığı kör kuyudan bir kervan çıkarır ve köle olarak satar. Benliğini kendi gayretiyle geri kazanacaktır. Ahmet, de (babası) Yusuf Atılgan'ın “omuzlarında yükselerek” son bir kez trene biner burada: Somalı kömür işçileriyle karşılaşmaya doğru. Kömürle ve işçisiyle, yani modernite trenini ilerleten esas güçle karşı karşıya geldiğinde savrulması biter Ahmet'in. Kendi ayakları üzerinde durma cesareti edinir ve yürümeye başlar. Bu yürüyüşünde bir cenaze alayıyla karşılaşır Ahmet. Dönmeyi arzu ettiği pre-modern” devlet ana”nın ölüm gerçeğini kabullenir Ahmet. “Kasketini çıkarıp bir fatiha okur” (sf 44).

“Varılamayacak olan” nihayet belli olmuştur. Peki varılacak olan?

Nurdan Gürbilek, Kötü Çocuk Türk'teki makalelerinin önemli bir kısmını Türk edebiyatındaki çocuk/“çocuk adam” karakterlerinin analizine ayırır ve özetle (fakat fazla kısa olduğundan su götürür olduğunu kabul edeceğim bir özetle) Türk aydınınının modernleşmeye geç kalmışlık hissini karşılığını edebi eserlerdeki çocuk karakterlerde bulduğunu gösterir. Bu bağlamda, Varamayan'ın tek çocuk(su) karakteri Varamayan Ahmet değildir. Kitabın ikinci bölümünde de sık sık çocuklara ve çocukluklara rastlarız. “Ejderhanın Endişesi” öyküsünde direnişin sembolü bir oyuncak ejderhadır, “Nefes”te Somalı madencilerin kaderi sigara içen çocuklar üzerinden aktarılır, “Hayat Tuhaf!”ta muhtelemeden KHK'lı olan bir karakter çocuksu bir aşka düşmüştür, “Sevdiğimiz İnsanlar Sevdiğimiz Kediler”de FHKC gerillası Leyla Halid bir kedinin bir çocuğa verdiği sıcaklık hissiyle selamla-

nır. Buke'nin meseleleri "büyütmek"ten mümkün merteye kaçınmasını, sıkışıp kalınmış bir çocukluğun içinden konuşmasını moderniteyle olan bu problemi üzerinden okumakta fayda olduğu kanaatindeyim.

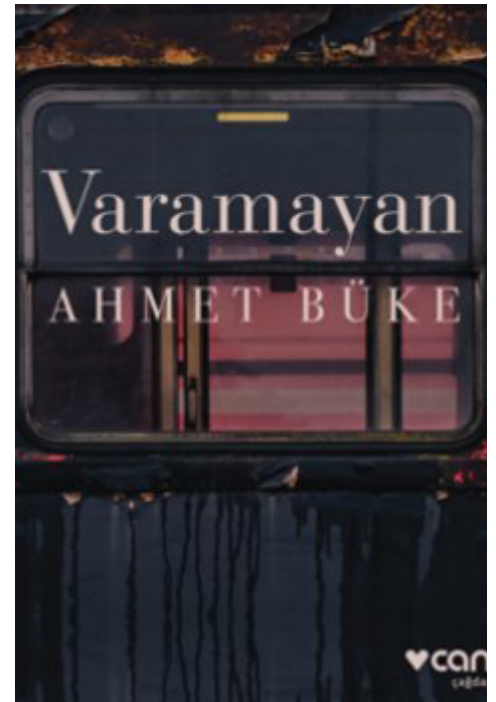
Ve büyük soru işareti esasen burada ortaya çıkıyor bence: Her yazarın çocukluktan başlattığı bir edebiyatta, yeniden ve yeniden eski çocukluklara dönmek neden? Soruyu şu şekillerde de sorabiliriz:

Zikzaksız ileri giden zaman treninde çoktan Somalı kömür işçilerini yanına alıp Atılgan'ın üzerine yürümüş olmak gerekirken, Somalı işçilere varmak için Atılgan'a dönmek neden? Atılgan'ın döneminde yapıp bitmiş (olması gereken) bir muhasebe ve peşi sıra gelmesi gereken kabullenmeyle 2019 yılında neden hâlâ haşır neşir olmaktayız?

Atılgan (ve Oğuz Atay, Sevgi Soysal, Tomris Uyar, Vüs'at O. Bener vb.) sonrasında olup bitenlerin günümüz edebiyatçılarını bu kurucu "baba"ve "ana"larla çatışmaya ve onları aşmaya çoktan götürmüş olması gerekmez miydi? Neden günümüz yazarları bunun yerine sürekli edebi soykütükleriyle ebedi bir uzlaşmayı tercih eder, onları tekrar tekrar onaylamayı seçer?

Güncel müdahalelerde bulunmak için hafızayı diri tutmak varken, 2002 sonrası Türkiye'sinin "travma"sını bu yaşanmışlığın hafızasını silerek atlatmak, geçmişe giden bir trene binerek "good old laik days"e dönmek mümkün mü?

Büyük bir Türk düşünürünün retorik sorusuyla bitirelim: Varamayan, ve onunla sınırlı kalmayarak hafızasını sürekli sil baştan kuran Türk edebiyatı, "nereye varmak istemektedir"?

Varamayan, Ahmet Büke, 88 syf., Can Yayınları, 2019.

Meral Saklıyan: Ölüm ve gülmek birbirine dayanarak var olur

Meral Saklıyan'ın kaleminden "Uzağa Gidemem" Everest Yayınları tarafından raflarda yerini aldı. "Yazarlıkta mühim olan birikimleri edebî bir dile ve forma sokarak anlatabilmek" diyen Saklıyan ile hekimlikten yazarlığa geçişini, öykülerindeki diyalogları, mekanları ve kadın anlatıcıları konuştuk.

Soner Sert

Meral Saklıyan deneyimli bir hekim. Uzun süren doktorluk yaşamına bir yandan devam ederken, edindiği insan hikayelerini, küçük ve hüzün barındıran ve bizi yaşama bağlayan detayları, ilk kiptan beklenmeyecek bir sadelikle okura sunan Saklıyan'ın Uzağa Gidemem kitabı Everest Yayınları'ndan çıktı. Ölüm, aile, evde olmak/eve sıkışmak, yol, kadın meselesi gibi tema ve konuları odağına alan Saklıyan, hüzün barındıran umut öykülerini aktarırken, yeni bir anlatımın yolunu bulmaya çabalıyor.

Geçmiş yıllarda Gerekli Kitaplar'dan çıkan Yaşar Kemal Biyografisi'ne imzasını da atan Saklıyan, kurmaca üzerine de iddialı bir söylem barındırıyor. Saklıyan'la, ilk öykü kitabını konuştuk.

Doktorluk, “iyileştirme” eylemi dışında, biraz da “dinlemek”tir, diyebiliriz. Sizi, dinlemekten “anlatmaya” iten sebep neydi?

İnsanın daha çok acılı halleriyle karşılaşmak ve sürekli onları dinlemek zorunda kaldığım bir mesleğim var. Zaman geçtikçe ve acılar biriktikçe benim de kabıma sığmadığım hatta fokurdayarak taşıdığım dönemlerde kaleme, kâğıda sarıldığım doğrudur. Anlatmak, başkalarına aktarmak önceleri bu ve buna benzer nedenlerle doğdu. Bu durumun aynı zamanda bir onaylanma, kabul görme şekli olduğunu da düşünüyorum. Ne kadar aktarırsanız o kadar varsınız yani. Bunu yapma şekillerimiz değişse de dertleşmenin verdiği doyum da yadsınamaz tabii. Sonuç olarak, bütün yapılanları insani zaaflarımızla ilişkilendiriyorum. Yazarlık bu değildir elbette. Mühim olan bütün bu birikimleri edebi bir dile ve forma sokarak (Öykü, Roman, Anlatı, Deneme...) anlatabilmek. Yazar olmak isterseniz, hekimlik tam da burada size çok güzel malzemeler sağlayabiliyor.

“

Ne kadar aktarırsanız o kadar varsınız yani. Bunu yapma şekillerimiz değişse de dertleşmenin verdiği doyum da yadsınamaz tabii. Sonuç olarak, bütün yapılanları insani zaaflarımızla ilişkilendiriyorum. Yazarlık bu değildir elbette. Mühim olan bütün bu birikimleri edebi bir dile ve forma sokarak (Öykü, Roman, Anlatı, Deneme...) anlatabilmek

“

Çok üzgün olduğunuz hatta ağladığınız bir anda bile, küçücük bir hareket, bir söz durup dururken sizi gülümsetebilir. O sırada bu yaptığınızın doğru olmadığını bilirsiniz, utanırsınız, ama yine de elinizi ağzınıza kapatarak içten içe gülmeye çalışırsınız. Yani ölüm de gülmek de yüksek bir duygu durumudur ve çok insanidir, bu yüzden birbirine dayanarak var olur. Tıpkı hayat gibi.

Öyküleriniz, ağırlıklı olarak aile mefhumunun odağında olduğu hikâyeleri konu alıyor. Ailenin içinde bulunduğu durum başat sorun olarak yazınızda kendine yer buluyor. Çoğu zaman çözüm de yine aynı odaktan geliyor. Bu bağlamda, kişisel olarak ne düşündüğünüzü merak ediyoruz. Aile, sorunun hem sebebi hem de çözüm yolu olabilir mi?

Benim gibi kalabalık ailelere mensup olanlar, ortaya çıkan sorun ne olursa olsun, hem sebebi hem de çözümünün yine bu kalabalığın içinden çıkacağını bilir. Bu ortamlarda çok seslilik vardır elbette ama sorunu çözecek akli başında bir büyük de her zaman bulunur.

‘ÖLÜM VE GÜLMEK HER ZAMAN İÇ İÇEDİR’

Diyaloglarınızda sık sık komik ve ironik cümleler karşımıza çıkıyor. Fakat öykülerinizde ölüm temasını da ziyadesiyle ele aldığınız görülüyor. Sizce gülmek/gülümsemek, insanın ölüme karşı bir savunma mekanizması mıdır?

Emil Cioran: “Ancak artık gülemediğin zaman kendini öldürmelisin. Fakat gülebildiğin müddetçe, daha bekleyebilirsin. Gülmek bir zaferdir; yaşam ve ölüm karşısında tek hakiki zaferdir,” der. Yani ölüm ve gülmek her zaman iç içedir aslında. Çok üzgün olduğunuz hatta ağladığınız bir anda bile, küçücük bir hareket, bir söz durup dururken sizi gülümsetebilir. O sırada bu yaptığınızın doğru olmadığını bilirsiniz, utanırsınız, ama yine de elinizi ağzınıza kapatarak içten içe gülmeye çalışırsınız. Yani ölüm de gülmek de yüksek bir duygu durumudur ve çok insanidir, bu yüzden birbirine dayanarak var olur. Tıpkı hayat gibi.

“

Bugünlerde duyduğum ve çok hoşuma giden bir sözden bahsetmek istiyorum yine. Orta Çağın en büyük seyyahı ve seyahatname yazarı İbn-i Batuta, “Yolculuk, önce seni sözsüz bırakır, sonra da iyi bir hikâye anlatıcısına dönüştürür,” der. Bendeki karşılığı da budur. Yol hikayedir, değişimdir, dönüşümdür, kendin olmak için kat etmen gereken mesafedir.

‘MEKÂN ÖYKÜNÜN COĞRAFYASIDIR’

Öykülerinizde en belirgin mekân; ev. Bir küçük dairede karakterlerinizin yaşadıkları çağın insanın sorunlarını da masaya yatırıyor. Evi, ve dolayısıyla mahremi, geçmişten bugüne birçok yazar mesken tuttu. Sizin için bu mekânı odağınıza almanıza sebep olan düşünce neydi?

Mekân öykünün coğrafyasıdır. Okurun öykü kahramanını tanımasına, onun duygularını, ruh durumunu öğrenmesine yardımcı olur. Mekânın öyküde yapıcı bir işlevi vardır yani. Okur, tanık olduğu söz ve devinimlerin gücünü ve anlamını mekân aracılığıyla yakalar. Emile Zola’nın dediği gibi, “Kişi mekânından ayrı düşünülemez, elbisesi, evi, yaşadığı köy ya da kasaba onun davranışını etkiler.” Bana gelince; öykü yazarken mekânım şurası olsun diye bir düşüncem yok aslında. Mekânın betimlenmesi önce eyleme dayanır. Başlangıçta hep bir olayım vardır ve bu olay nerede vuku bulursa daha çok yerini bulur, diye kendime sorarım. Daha sonra akışa göre hareket ederim. Kısacası olaylar beni nereye sürüklüyorsa orayı kendime mekân yaparım.

Yol, odağında olduğu bir edebi metinde çoğu zaman değişimi ve dönüşümü muştular. Siz de bu mefhumu öykülerinizde yer yer kullanıyorsunuz. Kişisel olarak düşündüğünüzde, yol’un sizdeki karşılığı nedir? Yazarak (anlatarak) değişme/dönüşme umudu olabilir mi?

Bugünlerde duyduğum ve çok hoşuma giden bir sözden bahsetmek istiyorum yine. Orta Çağın en büyük seyyahı ve seyahatname yazarı İbn-i Batuta, “Yolculuk, önce seni sözsüz bırakır, sonra da iyi bir hikâye anlatıcısına dönüştürür,” der. Bendeki karşılığı da budur. Yol hikayedir, değişimdir, dönüşümdür, kendin olmak için kat etmen gereken mesafedir. Yola çıkmayanın hikayesi ya yoktur ya da kısırdır, diye düşünüyorum.

Öykülerinizde, özellikle birinci tekilden anlattığınız hikâyelerde, anlatıcılar kadın karakterler... İlk bakışta bu durum hemen dikkati çekiyor. Sizce, edebiyatta kadınların kendi "ağızlarından" hikâyelerini anlatmasının, toplumsal olarak karşılığı nasıl ortaya çıkıyor? Edebiyatla, kadın hareketi arasındaki ilişkiyi nasıl yorumluyorsunuz?

20. yüzyılın başlarına kadar erkek yazarın elinden çıkan kadın karakterin belli özellikleri vardı. Kadının genellikle anneydi, kutsaldı, melekti ya da güvenilmez, fahişe ya da şeytandı. Daha sonraları kadının yazarların kendini belli etmesiyle bu bakış açısı değişmeye başladı. Kadının da artık ev dışında bir hayatı vardı. Arzularını belli ediyordu ve bu arzuları yüzünden toplum tarafından herhangi bir kalıba konmayı reddetmeye başlamıştı. Edebiyat bu açıdan kadınların günlük hayattaki bastırılmış ya da sesi duyulmayan deneyimlerinin yansıması oldu. Kadınlara dair, üzerine konuşulmayan, görmezden gelinen ya da ayıplanan ne kadar günlük yaşam deneyimi ve arzu varsa kurmaca aracılığı ile dile getirilmeye başlandı.

Bugün, şu saatte, yazar Meral Saklıyan, hekim Meral Saklıyan'a, tek paragraflık bir metin yazacak olsa, ne söyler?

Bana yaşattığın ve kazandırdığın bütün deneyimler için minnettarım. Bundan sonra senden öğrendiklerimi de yanıma alıp sadece okumak ve yazmak istiyorum. ELVEDA...

Geçmiş yıllarda bir Yaşar Kemal Biyografisi kaleme aldınız. Son zamanlarda da bir öykü kitabınız yayımlandı. Şu günlerde, sırada ne var?

Bir öykü ve roman dosyası üzerinde çalışmaya başladım ama kat edilmesi gereken çok uzun bir yol, okunması gereken birçok kitap, ayrılması gereken çok geniş bir zaman dilimine ihtiyacım var.

Uzağa Gidemem, Meral Saklıyan, 120 syf., Everest Yayınları, 2019.

ETKİNLİK

**YÜZ YILIN
EVI**

14 Aralık 2019
Saat: 20:30
Kültürel
Performing Arts,
İstanbul

**NEGATI VE
SAYKOLAR**

18 Aralık 2019
Saat: 22:30
6:45 KK Ankara,
Ankara

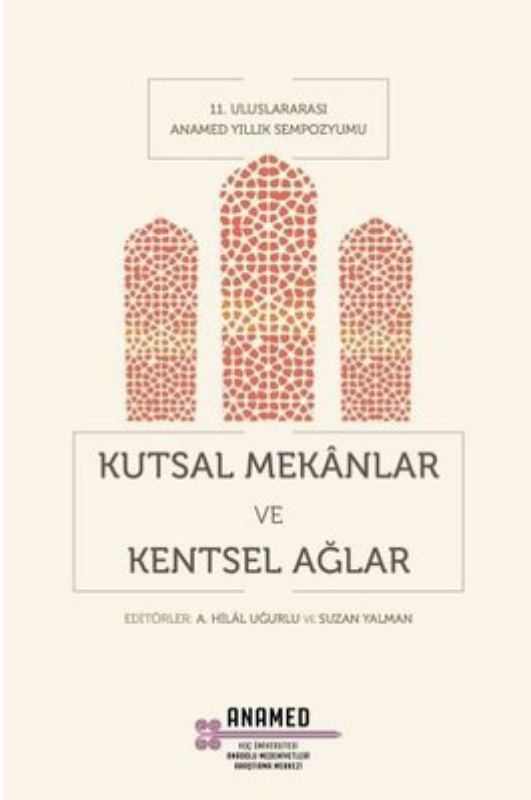
KALBEN

24 Aralık 2019
Saat: 21:00
IF Performance
Hall,
İstanbul

**MOMENT BY
MOMENT /
DILAN YOGUN**

30 Aralık 2019
Saat: 20:30
Koma Sahnesi,
İstanbul

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

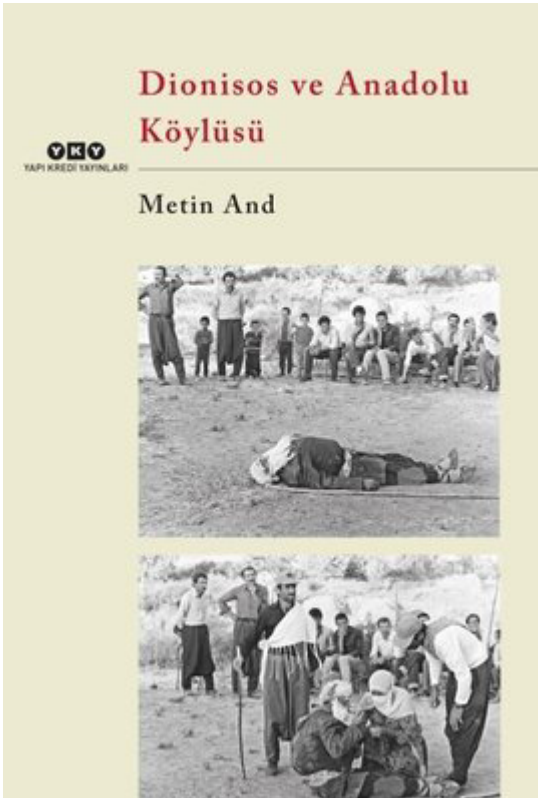

Kutsal Mekanlar ve Kentsel Ağlar

Yazar: **Kolektif**

Yayınevi: **Koç Üniversitesi Yayınları**

Sayfa Sayısı : **200**

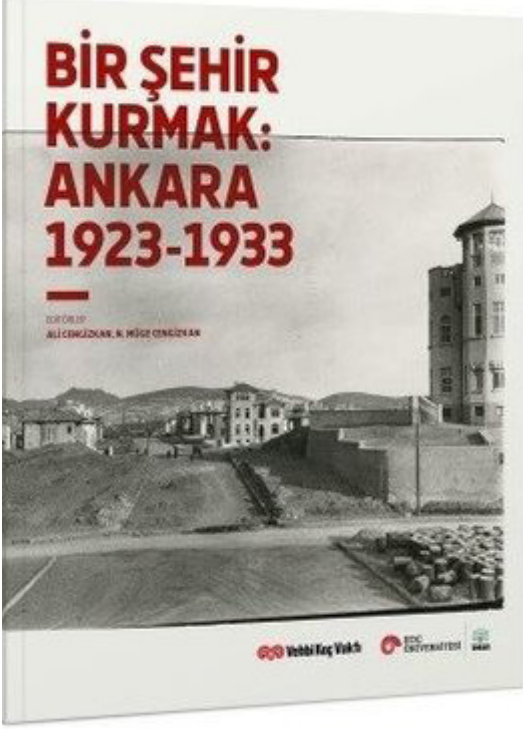
Dionisos ve Anadolu Köylüsü

Yazar: **Metin And**

Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**

Sayfa Sayısı: **112**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

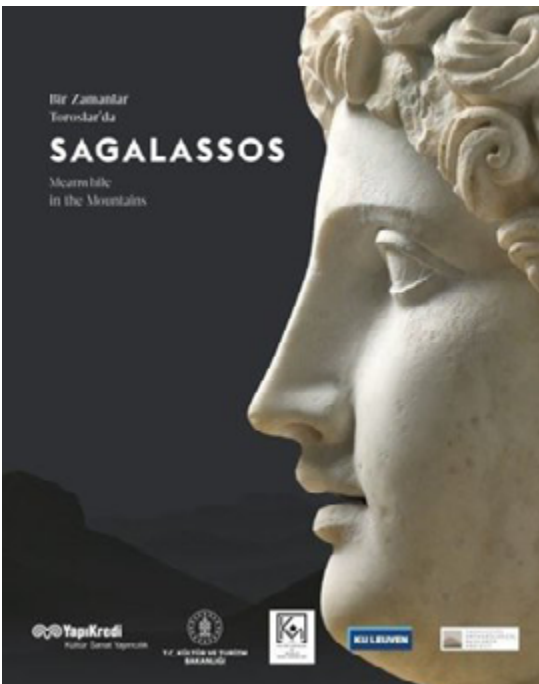

Bir Şehir Kurmak 1923-1933

Yazar: Yazar: Kolektif

Yayınevi: Vekam

Sayfa Sayısı : 481

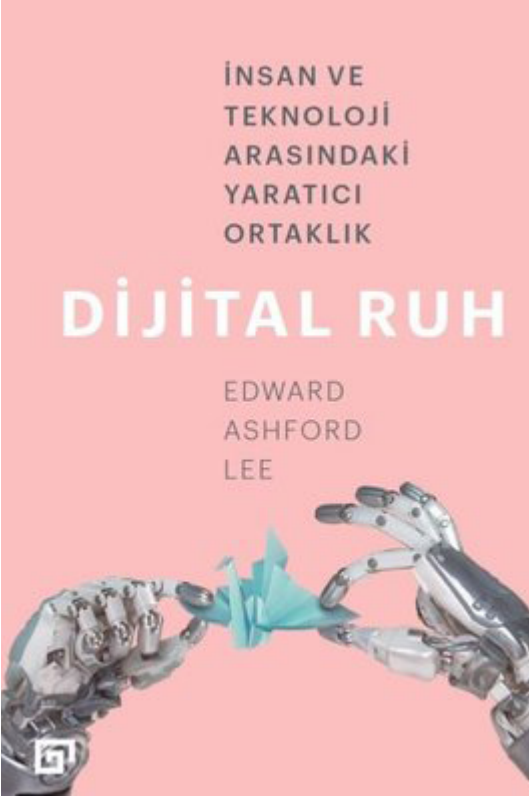
Bir Zamanlar Toroslarda-Sagalassos

Yazar: Kolektif

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları

Sayfa Sayısı: 560

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Dijital Ruh-İnsan ve Teknoloji Arasındaki Yaratıcı Ortaklık

Yazar: Edward Ashford Lee

Çevirmen: Avni Uysal , Gizem Uysal

Yayınevi: Koç Üniversitesi Yayınları

Sayfa Sayısı : 236

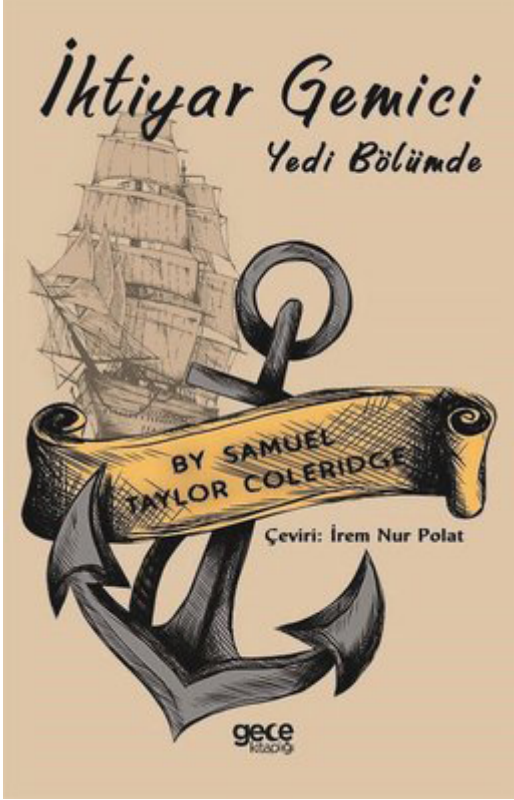
Karşılaştırmalı Siyasal Ekonomi

Yazar: Ben Clift

Yayınevi: Koç Üniversitesi Yayınları

Sayfa Sayısı: 400

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

İhtiyar Gemici

Yazar: **Samuel Taylor Coleridge**

Yayınevi: **Gece Kitaplığı**

Sayfa Sayısı : **28**

Pera Palas'ta Gece Yarısı- Modern İstabil'un Doğuşu

Yazar: **Charles King**

Yayınevi: **Alfa Yayıncılık**

Sayfa Sayısı: **408**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Nevrotik Bir Gezegenden Notlar

Yazar: **Matt Haig**

Yayınevi: **Domingo Yayınevi**

Sayfa Sayısı : **320**

Üvey Eleştiri

Yazar: **Harun Bilgili**

Yayınevi: **Dorlion Yayınevi**

Sayfa Sayısı: **96**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

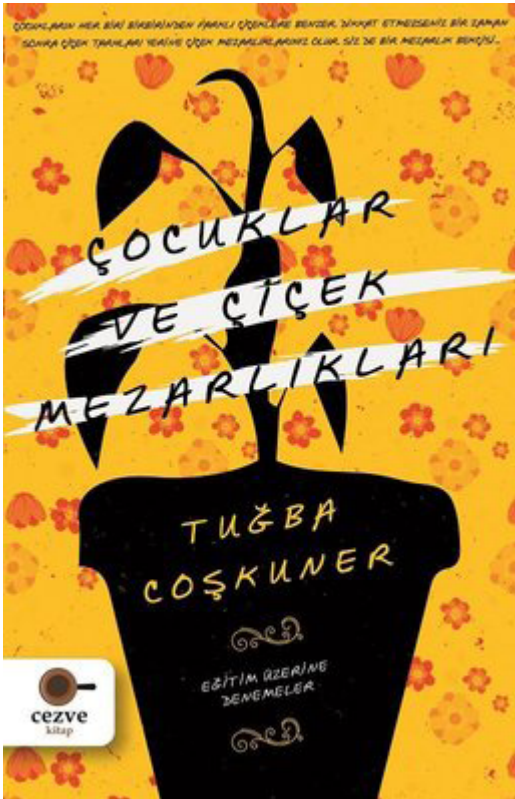

Arzu Sapağında İnecek Var

Yazar: Nazlı Eray

Yayınevi: Everest Yayınları

Sayfa Sayısı : 208

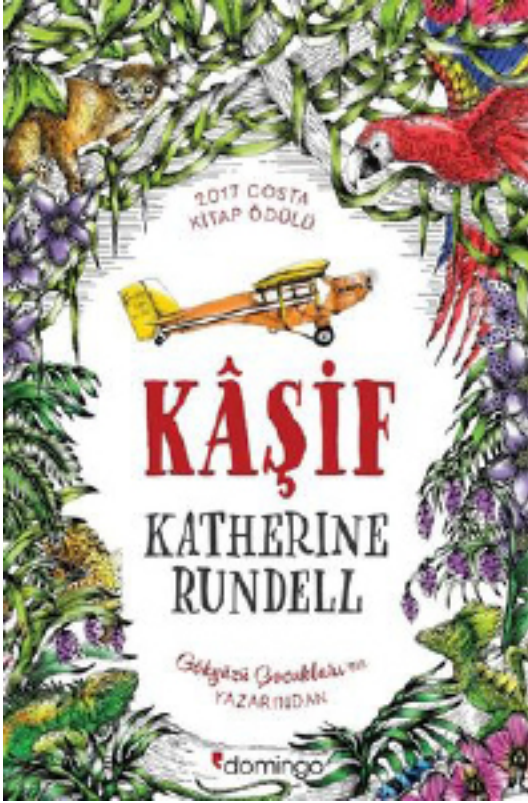
Çocuklar ve Çiçek Mezarlıkları- Eğitim Üzerine Denemeler

Yazar: Tuğba Coşkun

Yayınevi: Cezve Kitap

Sayfa Sayısı: 144

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kaşif

Yazar: Katherine Rundell
Yayınevi: Domingo Yayınevi
Sayfa Sayısı : 368

HAYAT
WOLFGANG SCHIVELBUSCH

Keyif Verici Maddelerin Tarihi

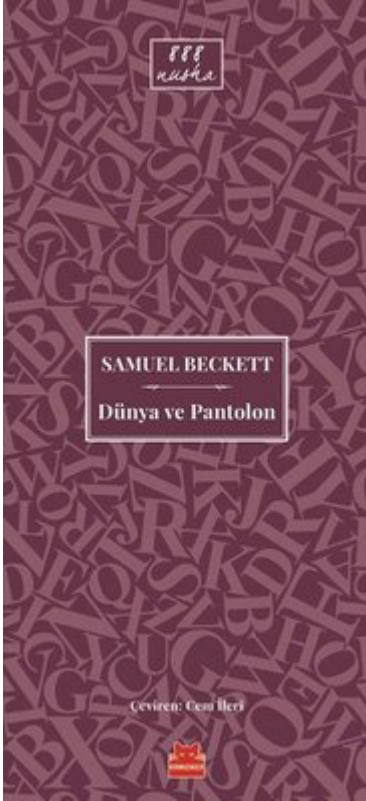
Cennet, Tat ve Mantık

Keyif Verici Maddelerin Tarihi

Yazar: Wolfgang Schivelbusch
Çevirmen: Zehra Aksu Yılmaz
Yayınevi: Kırmızı Kedi
Sayfa Sayısı: 248

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

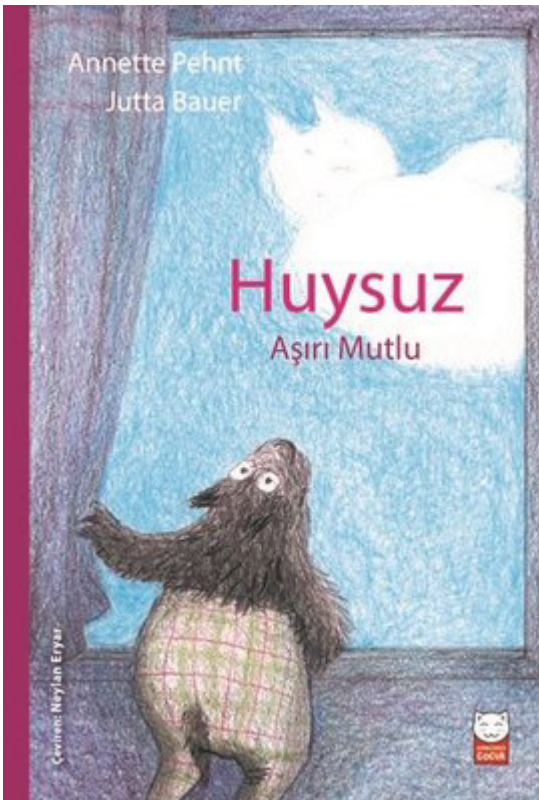
Dünya ve Pantolon

Yazar: **Samuel Beckett**

Çevirmen: **Cem İleri**

Yayınevi: **Kırmızı Kedi**

Sayfa Sayısı : **56**

Huysuz Aşırı Mutlu

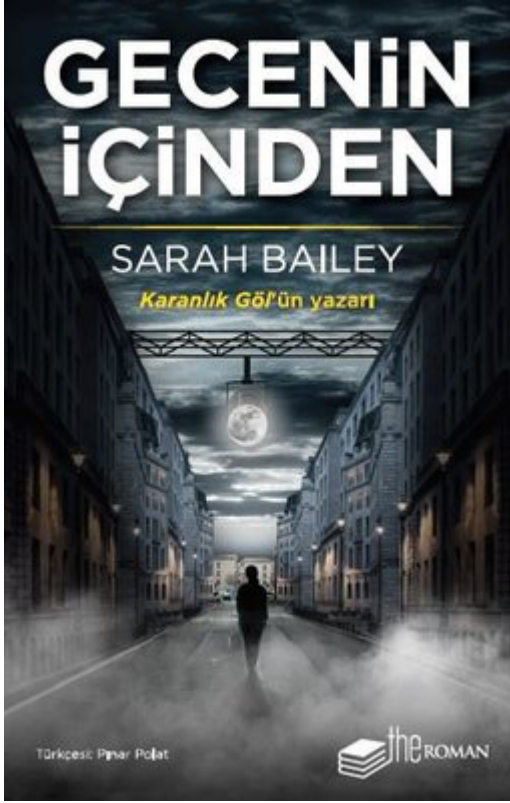
Yazar: **Annette Pehnt**

Çevirmen: **Neylan Eryar**

Yayınevi: **Kırmızı Kedi**

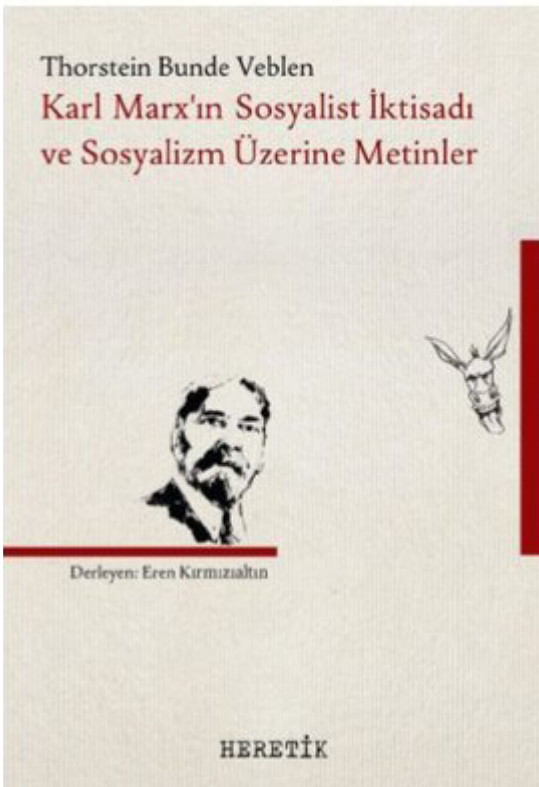
Sayfa Sayısı: **112**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Gecenin İçinden

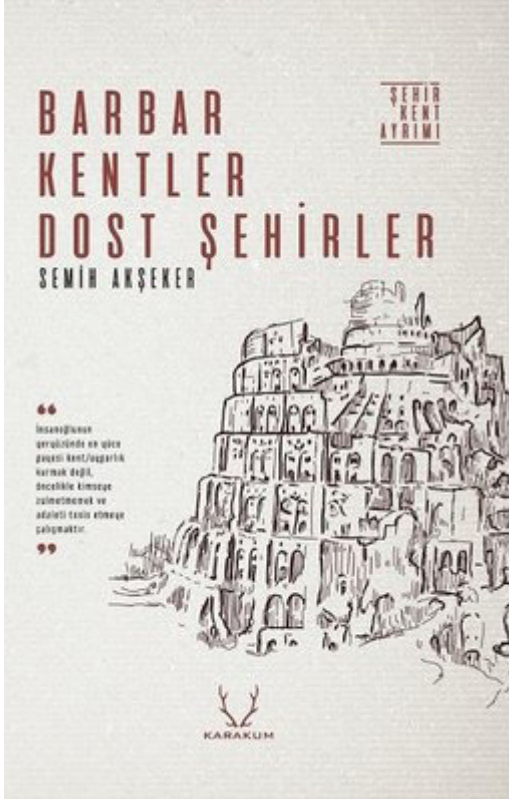
Yazar: Sarah Bailey
Yayınevi: The Roman
Sayfa Sayısı : 416

Karl Marx'ın Sosyalist İktisadı ve Sosyalizm Üzerine Metinler

Yazar: Thorstein Bunde Veblen
Çevirmen: Hüsnü Bilir, Devrim Kılıçer
Yayınevi: Heretik Yayıncılık
Sayfa Sayısı: 144

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

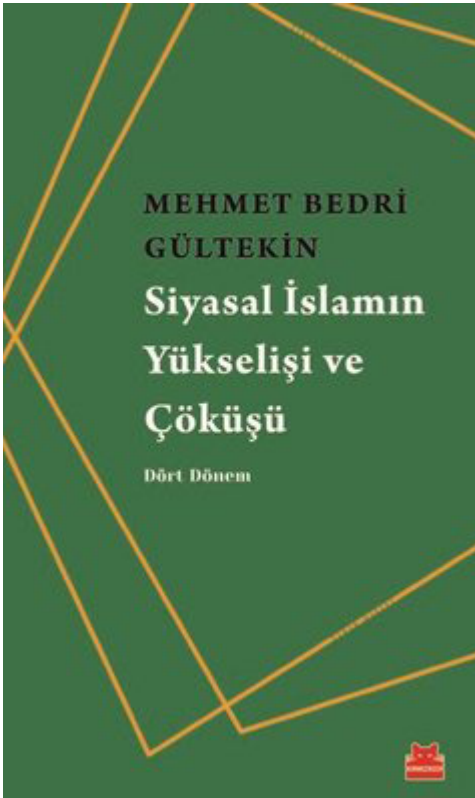

Barbar Kentler Dost Şehirler

Yazar: **Semih Akşeker**

Yayınevi: **Karakum**

Sayfa Sayısı : **144**

Siyasal İslamın Yükselişi ve Çöküşü

Yazar: **Mehmet Bedri Gültekin**

Yayınevi: **Kırmızı Kedi**

Sayfa Sayısı: **256**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kral Süleyman'ın Yüzüğü- Zamanda Yolculuk

Yazar: **Geronimo Stilton**
Çevirmen: **Filiz Özdem**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Sayfa Sayısı : **128**

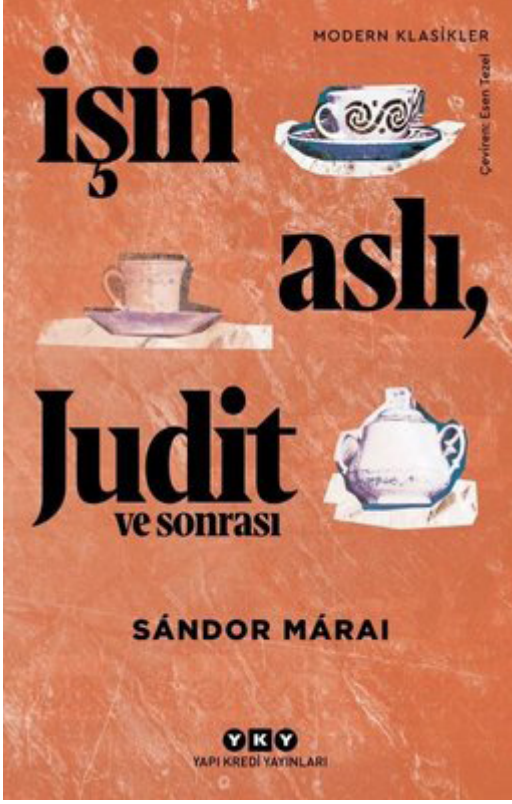
Tütün-Kolomb'dan Davidoff'a

Yazar: **Detlef Bluhm**
Çevirmen: **Zehra Aksu Yılmaz**
Yayınevi: **Kolektif Kitap**
Sayfa Sayısı: **176**

Türkçesi Zehra Aksu Yılmaz

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

İşin Aslı Judit ve Sonrası

Yazar: Sandor Marai

Çevirmen: Esen Tezel

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları

Sayfa Sayısı : 308

Şenlik Ateşi

Yazar: Krysten Ritter

Yayınevi: İthaki Yayınları

Sayfa Sayısı: 288

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

İç Dünya Dış Gerçeklik

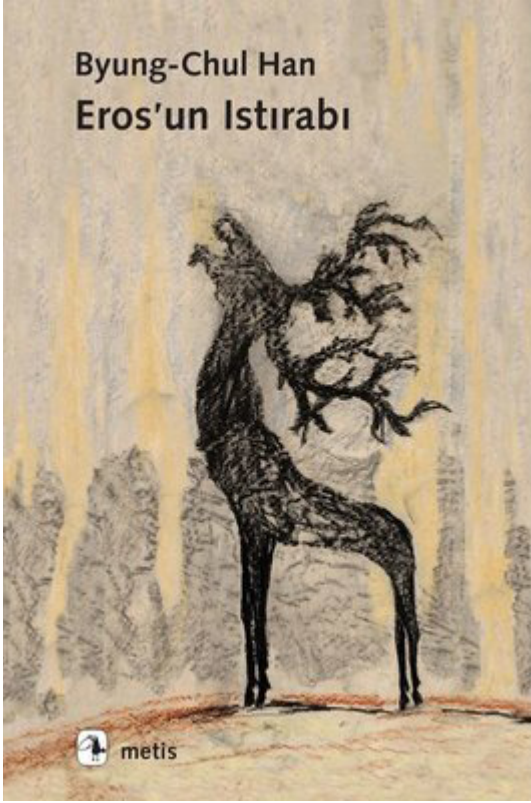
Yazar: Esra Mutlu Dedik
Yayınevi: İthaki Yayınları
Sayfa Sayısı : 312

Bir Şifa Bağımlısının İtirafı

Yazar: Ela Başak Atakan
Yayınevi: Mundi
Sayfa Sayısı: 224

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Eros'un İstirabı

Yazar: **Byung - Chul Han**
Yayınevi: **Metis Yayıncılık**
Sayfa Sayısı : **64**

Maruzatım Var

Yazar: **Nurhan Suerdem**
Yayınevi: **İletişim Yayıncılık**
Sayfa Sayısı: **108**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

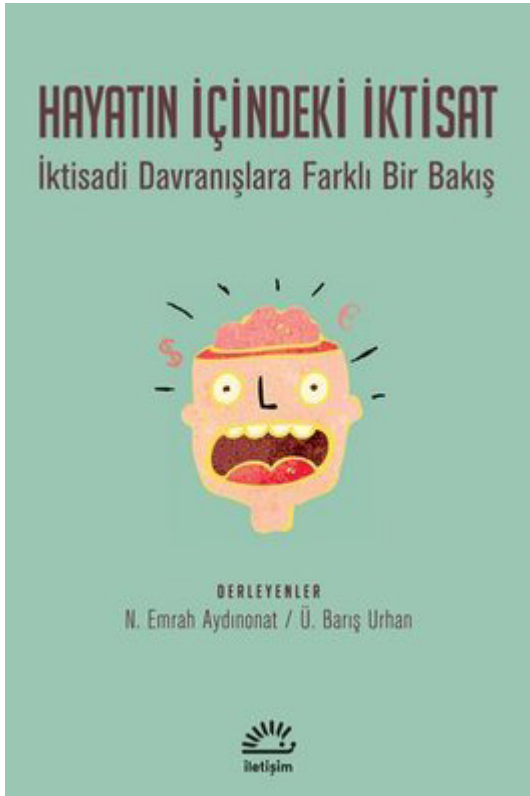

Sessizlik Devrimi

Yazar: **Nevşah Karamahmet**

Yayınevi: **Destek Yayınları**

Sayfa Sayısı : **160**

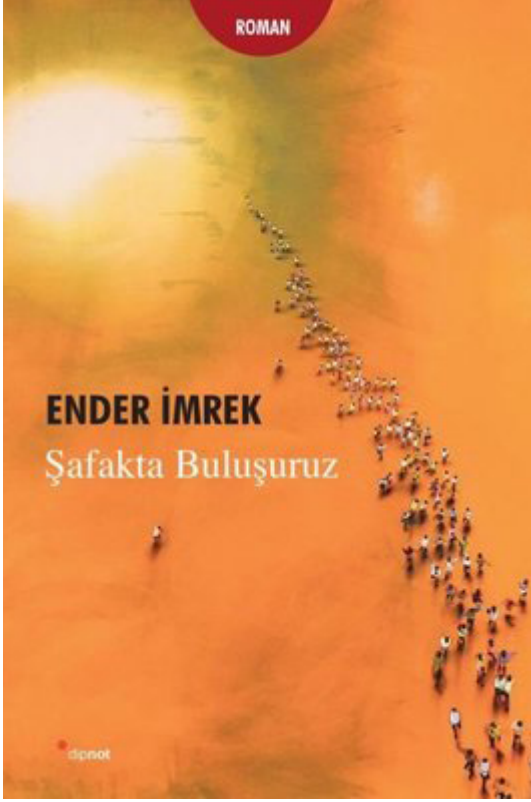
Hayatın İçindeki İktisat-İktisadi Davranışlara Farklı Bir Bakış

Yazar: **Kolektif**

Yayınevi: **İletişim Yayıncılık**

Sayfa Sayısı: **271**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Şafakta Buluşuruz

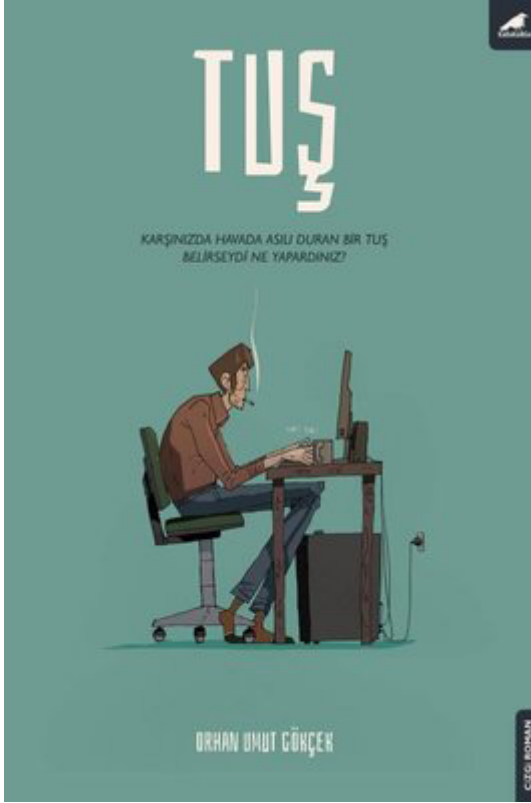
Yazar: **Ender İmrek**
Yayınevi: **Dipnot Yayıncılık**
Sayfa Sayısı : **365**

Beden Emek Tarihi-Diyalektik Bir Feminizm İçin

Yazar: **Gülnur Acar Savran**
Yayınevi: **Dipnot Yayıncılık**
Sayfa Sayısı: **376**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

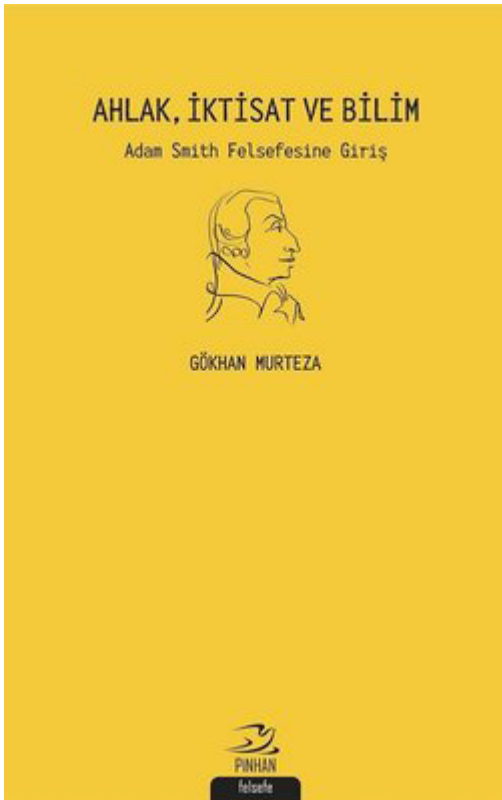

Tuş

Yazar: **Orhan Umut Gönçek**

Yayınevi: **Karakarga**

Sayfa Sayısı : 152

Ahlak İktisat ve Bilim: Adam Smith Felsefesine Giriş

Yazar: **Gökhan Murteza**

Yayınevi: **Pinhan Yayıncılık**

Sayfa Sayısı: 224

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Kürtlerin Gelenek ve Görenekleri

Yazar: Mele Mehmûde Bazîdî
 Çevirmen: Murad Celalî
 Yayınevi: Nubihar Yayınları
 Sayfa Sayısı : 188

Hakikat vs.

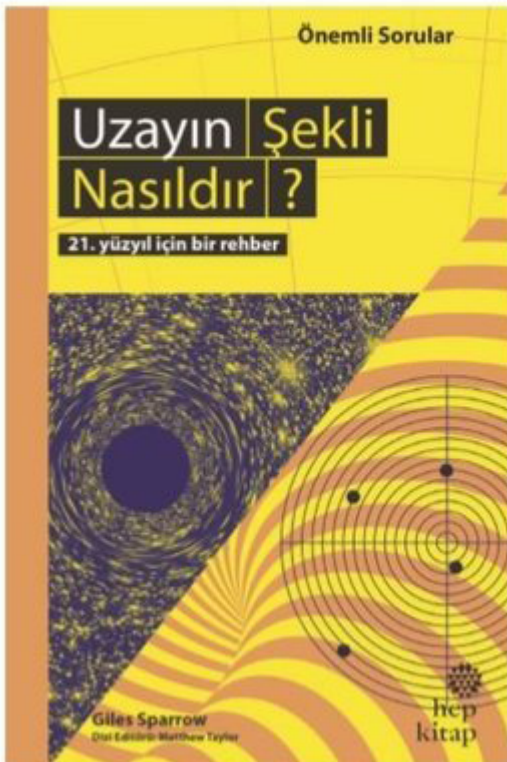
Yazar: Komet
 Yayınevi: 160.Kilometre
 Sayfa Sayısı: 80

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Mürekkepçiler-Okul Bahçesinde Alarm

Yazar: **Dagmar Geisler**
Çevirmen: **Zehra Aksu Yilmazer**
Yayınevi: **Hep Kitap**
Sayfa Sayısı : 144

Uzayın Şekli Nasıldır?

Yazar: **Giles Sparrow**
Çevirmen: **Eda Açınal**
Yayınevi: **Hep Kitap**
Sayfa Sayısı: 144

ÇOK SATAN KİTAPLAR**EDEBİYAT**

- 1. Aşkımız Eski Bir Roman**
Ahmet Ümit, Yapı Kredi Yayınları
- 2. Şeker Portakalı**
Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları
- 3. Beyaz Zambaklar Ülkesinde**
Grigory Petrov, Karbon Kitaplar
- 4. Hayvan Çiftliği**
George Orwell, Can Yayınları
- 5. 1984**
George Orwell, Can Yayınları
- 6. Simyacı**
Paulo Coelho, Can Yayınları
- 7. Kendine Hoş Geldin**
Miraç Çağrı Aktaş, Olimpos Yayınları
- 8. Suç ve Ceza**
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 9. Sineklerin Tanrısı**
William Golding, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 10. İçimizdeki Şeytan**
Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları
- 11. Gelirken Ekmek Al**
Şermin Yaşar, YDoğan Kitap
- 12. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu**
Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 13. Fahrenheit 451**
Ray Bradbury, İthaki Yayınları
- 14. Cesur Yeni Dünya**
Aldous Huxley, İthaki Yayınları
- 15. Bir İdam Mahkumunun Son Günü**
Victor Hugo , Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR**EDEBİYAT DIŐI****1. Kara Kutu**

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi

2. Bir Ömür Nasıl Yaşanır?**Hayatta Doğru Seçimler İçin Öneriler**

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

3. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

4. İrade Terbiyesi

Jules Payot, Ediz Yayınevi

5. Tüfek, Mikrop ve Çelik

Jared Diamond, Pegasus Yayınları

6. Menzil - Bir Tarikatın İki Yüzü

Saygı Öztürk, Doğan Kitap

7. İçimdeki Müzik

Sharon M. Draper, Timaş Genç

8. Bırak ve Rahatla

Adem Güneş, Timaş Yayınları

9. Yüksek Adalet Divanı Kararları

Kabalıcı Yayınları

10. Çocuklarımızla İtişmeyelim İletişelim

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

11. Şehvetiye Tarikatı

İsmail Saymaz, İletişim Yayınları

12. Metastaz

Barış Pehlivan-Barış Terkoğlu, Kırmızı Kedi

13. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi

14. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

15. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

